T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UYUM DÜZEYİ DÜŞÜK OLAN VE OLMAYAN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE İŞLEVİ ALGILARI

HANİFE DERYA KALYENCİOĞLU

DANIŞMAN
YARD.DOÇ.DR.YASEMİN KUTLU

PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ ANABİLİM DALI

İSTANBUL-2007

TEZ ONAYI

Aşağıda tanıtımı yapılan tez, jüri tarafından başarılı bulunarak Yülsek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

26 / 06 / 2007

Prof.Dr.Emine Kökoğlu
Enstitü Müdürü

Kurum	: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Program Adı	: Psikiyatri Hemşireliği
Programın seviyesi	: Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Anabilim Dalı	: Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı
Tez Sahibi	: Hanife Derya Kalyencioğlu
Tez Başlığı	: Uyum Düzeyi Düşük Olan ve Olmayan Lise Öğrencilerinin Aile İşlevi Algıları
Sınav Yeri	: İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu
Sınav Tarihi	: 20 / 06 / 2007

Tez Sınav Jürisi

Ünvanı Adı Soyadı	Üniversitesi, Fakültesi, Anabilim Dalı	
1.Prof.Dr.Türkinaz Aştı	İ.Ü.F.N.H.Y.O.	Hemşirelik Esasları A.B.D.
2.Prof.Dr.Sevim Buzlu	İ.Ü.F.N.H.Y.O.	Psikiyatri Hemşireliği A.B.D.
3.Yard.Doç.Dr.Yasemin Kutlu	İ.Ü.F.N.H.Y.O.	Psikiyatri Hemşireliği A.B.D.
4.Yard.Doç.Dr.Duygu Varol	İ.Ü.F.N.H.Y.O.	Çocuk Sağ. ve Hast. Hemşireliği A.B.D.
5.Yard.Doç.Dr.Neslihan Özcan	İ.Ü.Bakırköy Sağ.Y.O.	Psikiyatri Hemşireliği A.B.D.

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

Hanife Derya KALYENCİOĞLU

İTHAF

Hayat arkadaşım ve eşim Hayri KALYENCİOĞLU ’na

TEŞEKKÜR

Öğrenim ve çalışma süreci boyunca her türlü desteği ve akademik katkıyı sağlayan danışmanım Yard.Doç.Dr. Yasemin KUTLU' ya ve ilk günden itibaren beni sürekli destekleyerek her türlü yardımı sağlayan Prof.Dr. Sevim BUZLU' ya sonsuz şükranlarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimime başladığım günden itibaren yanımda olan Özlem KÖKTÜRK' e, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen Ayşe DİKMEN'e, tüm öğrenim hayatım boyunca sabır ve sevgiyle beni destekleyen, hep yanımda olan sevgili eşim M.Hayri KALYENCİOĞLU'na ve beni bugünlere getiren aileme sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI ..... İİ
BEYAN ..... İİİ
İTHAF ..... İV
TEŞEKKÜR V
İÇİNDEKİLER ..... Vİ
TABLOLAR LİSTESİ ..... Vİİ
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... Vİİİ
KISALTMALAR LİSTESİ ..... İX
ÖZET X
ABSTRACT ..... Xİ
1. GİRİŞ VE AMAÇ 1
2. GENEL BİLGİLER 3
3. GEREÇ VE YÖNTEM 21
4. BULGULAR 35
5. TARTIŞMA 43
KAYNAKLAR 63
FORMLAR 69
İZİN FORMLARI 83
ÖZGEÇMİŞ 86

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 :Genel Uyum Puanına Göre Demografik Özelliklerin Değerlendirilmesi...35
Tablo 2: Genel Uyum Puanına Göre Öğrencilerin Anne-Babasının Eğitim ve Meslek Özelliklerinin Dağılımı.....36
Tablo 3: Genel Uyum Puanına Göre Öğrencilerin Aileye İlişkin Özelliklerinin Dağılımları 37
Tablo 4: Hacettepe Kişilik Envanteri Puan Ortalamalarının Dağılımı.....37
Tablo 5: Genel Uyum Durumuna Göre Hacettepe Kişilik Envanteri Puanlarının Değerlendirilmesi 38
Tablo 6: Öğrencilerin Aile İşlevini Algılama Durumlarının Dağılımı.....39
Tablo 7: Uyum Puanı Düşük Olan ve Olmayan Öğrencilerin Aile İşlevlerini Algılama Durumlarının Karşılaştırılması 39
Tablo 8: Öğrencilerin Genel Uyum Puanları ile Aile İşlevlerini Algılama Durumları Arasındaki İlişki 40
Tablo 9: Genel Uyum Düzeyi Düşük Öğrencilerin Genel Uyum Puanları ile Aile İşlevlerini Algılama Durumları Arasındaki İlişki 41
Tablo 10: Genel Uyum Düzeyi Düşük Olmayan Öğrencilerin Genel Uyum Puanları ile Aile İşlevlerini Algılama Durumları Arasındaki İlişki 42

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:Hacettepe Kişilik Envanteri Ölçeklerinden Alınabilecek Puanlar 27
Şekil 2:Hacettepe Kişilik Envanteri Cevap Anahtarı 28
Şekil 3:Hacettepe Kişilik Envanteri Yüzdelik Normların Ham Puan Karşılıkları....29
Şekil 4:Aile Değerlendirme Ölçeği'nde Yer Alan Maddelerin Alt Ölçeklere ve Sağlıklı Sağlıksız İşlevleri Gösterme Durumuna Göre Dağılımı.....31

KISALTMALAR LİSTESİ

HKE	**:**	Hacattepe Kişilik Envanteri
KG	**:**	Kendini Gerçekleştirme
DK	**:**	Duygusal Kararlılık
NE	**:**	Nevrotik Eğilimler
PB	**:**	Psikotik Belirtiler
Aİ	**:**	Aile İlişkileri
Sİ	**:**	Sosyal İlişkiler
SN	**:**	Sosyal Normlar
AE	**:**	Antisosyal Eğilimler
G	**:**	Geçerlik Puanı
MMPI	**:**	Minnesota Multiphasic Personality Inventory
SCL-90:		The Symptom Checklist-90
ADÖ	**:**	Aile Değerlendirme Ölçeği
SPSS	**:**	Statistical Package for Social Sciences

ÖZET

Kalyencioğlu, H.D. Uyum Düzeyi Düşük Olan ve Olmayan Lise Öğrencilerinin Aile İşlevi Algıları, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği ABD, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. 2007

Bu çalışma, koruyucu ve tedavi edici ruh sağlığı uygulamalarına alınması gereken uyum düzeyi düşük öğrencilerin aile işlevi algıları ile ruhsal açıdan sağlıklı kabul edilebilen uyum düzeyi düşük olmayan öğrencilerin aile işlevi algılarını belirlemek amacıyla yapılmış karşılaştırmalı tanımlayıcı bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini İstanbul ilindeki bir lise öğrencilerinin tamamı (N=385), örneklemini ise bu lisede öğrenim gören 275 öğrenci oluşturmuştur.

Verilerin toplanmasında, Demografik Bilgi Formu, Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE) ve Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) kullanılmıştır. Hacettepe Kişilik Envanteri puan yüzdesi % 50 ve altında olan 44 öğrenci; uyum düzeyi düşük olarak, %51 ve üzerinde olan 231 öğrenci; uyum düzeyi düşük olmayan olarak nitelendirilmiştir. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS - Windows 10.0 programı kullanılmıştır. Ortalama, Standart sapma, Pearson korelasyon testi, Student t testi kullanılarak sonuçlar % 95'lik güven aralığında, anlamlılık $p<0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada, öğrencilerin uyum düzeylerine bakılmaksızın aile işlevleri değerlendirildiğinde; öğrencilerin tüm alt boyutlarda ailelerini sağlıklı algıladıkları görülmüştür. Sadece "Gereken İlgiyi Gösterme" boyutunda öğrencilerin aile işlevi algıları ortalama değerin(2.00) biraz üstündedir. Öğrenciler uyum düzeylerine göre sınıflandırıldıklarında ise; uyum düzeyi puanları düşük olan öğrenciler ailelerini tüm alt boyutlarda işlevlerini yerine getirme bakımından "sağlıksız" olarak algılarken, uyum düzeyi puanları düşük olmayan öğrenciler ailelerini "sağlıklı" olarak algılamaktadırlar($p<0.05$). Bu sonuçlara göre lise öğrencilerinin düşük uyum düzeyi sağlıksız algılanan aile işlevi ile açıklanabilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Ergenlik, Uyum, Kişilik, Aile, Aile İşlevleri

ABSTRACT

Kalyencioğlu, H.D. Family Functioning Perceptions of the High School Students Who Have Low and Non Low Adjustment Level. İstanbul University, Institute of Health Science, Psychiatry Nursing Department. Master of Science Thesis, İstanbul. 2007.

This is a comparative descriptive study which was designed to determine family functioning perceptions of students having low adjustment level who need protective and therapeutic mental health applications and students having non low adjustment level who are considered as mentally healthy. Sample includes 275 students from a high school in a district of İstanbul.

In order to collect data, Demographic Information Form, Hacettepe Personality Inventory, and Family Assesment Device were used. 44 students whose percantage scores were 50% or below on Hacettepe Personality Inventory were accepted as having low adjustment level and 231 students whose percentage scores were 51% or above were considered as having non low adjustment level. SPSS 10.0 for Microsoft Windows was used to conduct analysis. Data were analyzed via Mean, Standard Deviation, Pearson's Correlation Test, and Student's t-Test. Throughout the statistical analysis, confidence level of 95% and significance level of .05 was taken into consideration.

When the family functioning of students were evaluated without considering adjustment levels, it was found out that students perceive their families as healthy at all subscales. Solely, at the dimension of "Showing Required Interest", family functioning perceptions of students were above the mid-level(2.00). When students were classified according to their adjustment levels, all students having low adjustment level perceive their families "unhealthy" in terms of fulfillment of their functioning at all subscales, whereas, students having non low adjustment level perceive their families "healthy" ($p<0.05$). According to these results, low adjustment level of high school students could be explained by perception of unhealthy family functioning.

Key Words: Adolescent, Adjustment, Personality, Family, Family Functioning

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Bireyin yaşamını sürdürebilmesi uyum yapabilme yeteneğine bağlıdır. Bireyin gösterdiği uyum çabası, doğar doğmaz anne ile bebek arasında başlar, gelişimi boyunca okulda, arkadaş gruplarında, daha ileri yaşlarda da toplumsal kurumlarda devam eder [7,8].

Ergenlik dönemi bireyin gelişim sürecinin en önemli evresini oluşturur ve bu döneme uyum sağlamak gelecekte sağlıklı bir dönem geçirmek için önemlidir[72,73].

Çocukluktan yetişkinliğe geçiş olan ergenlik dönemi, bireyde gözlenebilen süratli ve sürekli gelişimi kapsamaktadır. Birey bu dönemde bağımlılıktan kurtulup, bağımsız birey olma, toplumsal kimliğini kazanma, yetişkin olma ve toplumda rol kazanma çabası içinde kim olduğunu bulmaya çalışır[35, 72,73].

Ergenlik dönemi 11 yaştan başlayıp, 21 yaşa kadar devam eder. Bu dönemin bir bölümünü kapsayan lise ve üniversite çağındaki ergenler üzerinde yapılan birçok çalışmada, ergenlerin çoğunun mutsuzluk, doyumsuzluk ve uyumsuzluk belirtileri gösterdiği anlaşılmıştır.Bunun nedenleri arasında okuma olanaklarının kısıtlılığı, ergenlerin kendi ilgi ve yeteneklerinden çok ezbere bilgileri ölçen sınav ve eğitim sistemi, yüksek öğrenim ya da meslek seçimi konusunda endişeler; geleceğe güvensizlik, okul ve ailede özgürce düşünme ve davranabilme yetilerinin gelişmesine yardımcı olmayan öğretim ve eğitim geleneği, ekonomik baskılar ve başka birçok politik ve sosyokültürel etkenler sayılabilir. Bu etkenlerin yanı sıra ergen; psikolojik anlamda bağımsızlığını kazanabilme, cinsel çatışmaları çözebilme, duygusal olgunluk kazanabilme, çevre ile dengeli ilişkiler kurabilme, boş zamanları etkin biçimde değerlendirecek olanakların olmaması, aile yapısındaki değişiklikler, yeterli sosyal destek alamama gibi çeşitli sorunlarla karşılaşır[17,29,43,46, 47,55].

Ergenlik dönemi, fiziksel gelişimin yanında, bağımsızlaşma çabaları ve aileden uzaklaşma gibi değişimlerin de yaşandığı bir dönem olarak dikkat çekmektedir. Ergenler de yaşadıkları dönemin özelliklerinden dolayı zaman zaman uyum sorunları yaşamaktadırlar. Ergenin bu dönemi sağlıklı bir şekilde sürdürmesinde birçok etkenin yanı sıra aile ortamının da önemli bir etkisi olduğu bilinmektedir. Ailenin işlevlerini yerine getirip getirmemesi, bireyin uyum sürecinde etkili olmaktadır[46,47,66,71].

Aile, bireyin kişilik gelişimi ve davranışlarının biçimlenmesinde fizyolojik olduğu kadar ekonomik, kültürel ve toplumsal yönleriyle de etkili olan bir kurumdur. Aile; bireyin yaşamından doyum sağlamasında, işlevlerini etkili bir biçimde yerine getirmesinde ve yaşadığı topluma uyum sağlayabilen bir birey olarak yetişmesinde öncelikli etkiye sahip bir sistemdir[46,66].

Bireyi fizyolojik, psikolojik ve sosyokültürel yönden bir bütün olarak ele alan hemşireler; koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında, okul ve aile sağlığı alanlarında çalışmalar yapmaktadır. Okul ve aile sağlığı alanında çalışan hemşirelerin görevlerinden biri de uyum sorunu yaşayan öğrencilere ve ailelerine yardımcı olmaktır[37,69,70].

Ergenlik çağına rastlayan lise yılları, uyum sağlanması en zor olan dönemlerden biridir. Bu dönemde ortaya çıkan problemlerin erken tanınması ve profesyonel yardım alınması dönemin daha az sorunla atlatılması ve ileride oluşabilecek olumsuz durumların önüne geçilmesinde büyük önem taşımaktadır[7,25].

Aile ve ergen birbirini tamamlayan iki unsurdur. Ergenin uyum bozukluğu yaşamasında birçok etken bulunmaktadır. Aile ergenin uyum bozukluğuna yol açmakla birlikte ergenlerinde kendi ailesinin işlevini olumsuz algılamaları söz konusudur.

Sağlıklı/sağlıksız aile işlevselliğinin bireyin uyum sürecinde etkili olduğu yapılan çalışmalarla gösterilmiştir[7,46,66].

Bu nedenle bu çalışma, koruyucu ve tedavi edici ruh sağlığı uygulamalarına alınması gereken uyum düzeyi düşük öğrencilerin aile işlevi algıları ile ruhsal açıdan sağlıklı kabul edilebilen uyum düzeyi düşük olmayan öğrencilerin aile işlevi algıları arasında fark olup olmadığını araştırmak amacıyla planlanmıştır.

Çalışmamızda "Uyum düzeyi düşük olan ve olmayan lise öğrencilerinin aile işlevi algıları arasında fark var mı?" sorusuna yanıt aranmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

Literatürde uyum ve uyumsuzluk, "normal-normal dışı"; ruh sağlığı açısından ise "sağlıklı-sağlıksız" şeklinde ele alınmaktadır. Uyum kavramına istatistiksel yönden bakanlar ise, bireyin davranışını ölçüt olarak alıp, normal dağılım eğrisinin iki ucunda olmama halini "normal" olarak kabul etmektedirler. Klinik yaklaşımlarda "normal" terimi ruhsal bozukluğa ilişkin belirtilerin yokluğu anlamında kullanılmaktadır[14].

Bireyin kendi içinde ve çevresinde olan değişiklikleri karşılama ve dünyası ile doyumlu bir denge sürdürebilme çabasında kullandığı yöntemler veya süreçler dizisi uyum diye adlandırılır[36].

Bireyin kendini bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönleriyle bir realite olarak tanıyıp kabullenmesi ve içinde yaşadığı çevreyi bir biçimde algılayıp kabul etmesi yanında bireyin kendi yeteneklerini bu gerçekler doğrultusunda en iyi biçimde kullanabilmesini de uyum olarak tanımlayabiliriz[25].

Başka bir tanıma göre uyum; bireyin kendisine ve çevresine yönelik olumsuz uyaranlar sonucu bozulan dengesini yeniden sağlamak için verdiği pozitif tepkilerdir. Uyum kavramı çeşitli yaklaşım ve disiplinlere göre farklı şekillerde anlaşılmakla birlikte, genelde bireyin sahip olduğu özelliklerin kendi benliği ile içinde bulunduğu çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bunu sürdürebilmesi şeklinde tanımlanabilir[37,53].

Uyum organizmayı çevre ile etkileşimi açısından ele alan biyolojik kökenli bir kavramdır. Darwin'in evrim kavramının özünü oluşturan bu kavram, bir anlamda bireyin doğal çevreye uymasını ifade eder ve doğal çevreye uymayan organizmalar canlılığını yitirir. Buna göre yaşamak bir uyum sürecidir. Psikolojik açıdan ele alındığında ise; her organizmanın çevre ile etkileşim yoluyla doyurulması gereken bir takım gereksinimleri olduğu düşünülürse, uyum süreci organizmanın bu gereksinmesinin doyurulması sırasında ortaya çıkan engellemelerin üstesinden gelme çabalarını kapsar[25].

Bireyin, kendine ilişkin algı, düşünce ve tutumlarının gelişmesinde ve şekillenmesinde kendi yetenek ve yeterliliklerine ilişkin değerlendirmeler

yapmasında, bilişsel yapısı kadar sosyal hayat ve etkileşimlerin rolü de büyüktür. Bu sebeple bireyin yaşamı, biyolojik ve sosyal ihtiyaçlarını temin etmek için fiziki ve sosyal çevreye uyum içinde geçer. Bireyin gösterdiği uyum çabası, doğar doğmaz anne ile bebek arasında başlar, gelişimi boyunca okulda, arkadaş gruplarında, daha ileri yaşlarda da toplumsal kurumlarda devam eder. Bu çaba bireyle çevrenin karşılıklı etkileşimi sonucu oluştuğundan, psikososyal gelişim olarak adlandırılabilir. Doğumdan itibaren başlayan psikososyal gelişim, sosyalleşme sürecinde gerçekleşmektedir. Yani çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimi, biyolojik büyüme ve olgunlaşmanın yanı sıra toplumdaki normlara, kültürel değerlere ve davranışlara ilişkin beklentilere bağlı olarak biçimlenmektedir[8].

Birey toplumda hem saygınlık kazanma, hem de yerini ve rolünü belirleme gereksinimi duyar. Sosyal uyum, geniş ölçüde bu gereksinimin karşılanmasına bağlıdır. Bu uyum ayrıca kişinin yetişkinlik yıllarındaki başarısını da etkileyecektir. Uyum sürecini başarıyla tamamlayanlar, yani sağlıklı uyum yapmış bireyler; toplumun bireyden beklediği sosyal rolü yerine getirebilen, farklı gruplara uygun biçimde davranan, ilişkilerinde açık, içten, dürüst, güvenilir ve yüzeysel olmayan sevgi ilişkileri kurabilen bireylerdir. Aynı zamanda; kendi yaşamı üstünde kontrol sahibi olabilen, üretken ve belli bir işe kendini verebilen, hedeflere ulaşmanın verdiği doyumu yaşayan, ayrıca hedeflere ulaşmaya çalışırken haz duyabilen, kendini seven ve kabul eden, geçmişi ve geleceği bütünleştirebilen, dünyada bir amacı olan, yaşanan duyguların ve gerçeğin farkında olan ve olumsuz da olsalar bunları açık ama ilişkileri bozmayacak şekilde ifade edebilen ve birlikte yaşamın getirdiği kurallara uyabilen bireylerdir. Kısaca, sağlıklı uyum, başarılı ve mutlu bir yaşam sürdürebilme anlamına gelmektedir[7,14,25,73].

Sosyalleşme sürecinde, ergenlikten erişkinliğe geçen birey, kazandıkları ve öğrendikleriyle kendini koruyabilmesi için gereken bilgileri toplamış olur, çevreye uyum sağlayıp bu uyumu sürdürmeye çalışır. Doğumdan sonra, ailenin ve çevrenin korumasıyla sağlanan ve sürdürülen uyum, ergenlik çağından sonra bireyin kendi başına gerçekleştirdiği bir işlev durumuna gelir. Bu işlev gerçekleşmezse, birey içinde yaşadığı doğal ve toplumsal ortama uyamaz [44].

İyi bir sosyal uyumu etkileyen bir çok etken vardır. Çocuğun tek çocuk olması, kaçıncı çocuk olduğu, kardeş sayısı, cinsiyeti, ailenin büyüklüğü, ailenin

katıldığı sosyal deneyimlerin kalitesi, eve misafir gelişi, misafir ağırlama biçimi, ebeveynin evdeki çocuklardan misafire karşı takınmasını istediği tavır, ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyesi hep çocuğun topluma uymasını, sosyalleşmesini etkileyen belli başlı faktörlerdir. Bunların başında, hiç kuşkusuz aileden gelen olumsuz etkiler yer alır. Sosyal davranış biçimlerinin zayıf ve yetersiz olduğu ailelerde çocuklar, ev dışında bu doğrultuda güçlü motivasyona sahip olsalar bile, iyi bir sosyal uyum gösteremezler. Eğer ailelerde çocukların kendilerini özdeşleştirecekleri modeller zayıf ve yetersizse, ev dışındaki sosyal uyumları ciddi bir biçimde etkilenir[45,73].

Erken çocukluk yaşlarında gözlenen sosyal becerilerin, ileriki yaşamın uyum düzeyiyle bağlantısı olduğu anlaşılmıştır. Çocukluk döneminde akran gruplarında gözlenen sosyal uyumun, yetişkinlikte gösterilen uyumun, hatta gelecekteki ruh sağlığı ve duygusal problemlerin belirleyicisi olduğu ifade edilmektedir[68].

Kendilerine ve çevrelerine uyum yapmış anne-babaların çocukları kendilerine sağlanan destek ve önderlik sayesinde giderek benliklerini geliştirir, bütünleştirir ve özerk varlıklar olarak yetişkin yaşama ulaşırlar. Kendi yetersizlikleri nedeniyle reddedici ya da aşırı koruyucu tutumlar gösteren ana-babaların çocukları ise, kendilerine ayrı bir varlık olarak değer verilmediğinden kişiliklerini bütünleştiremezler. Yetişkinliğe ulaştıklarında da çocukken doyurulmamış ihtiyaçlarını diğer insanlardan karşılayabilmek için umutsuzca çabalarlar[7].

Uyumsuz ilişkilerin ergenin emosyonel düzenleyici sistemlerinde kalıcı hasarlara yol açtığı ve yetişkin dönemde onun sosyal ilişki kurmada zorluk yaşamasına sebep olacağı iddia edilmiştir. Çocuk ve ergenlerin yetişkin davranışlarının neden ve sonuçlarını sezebildikleri, kişisel ve sosyal uyumlarının, kendilerine olan kötü muameleden olduğu kadar yetişkinler arası saldırgan davranışlardan da etkilendiği öne sürülmüştür. Annelerin çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarının da çocuğun özgüvenini etkileyerek onun gelişmesinde etkili olduğu gösterilmiştir[40].

Uyum süreci karşılaşılan zorluklara uygun çözüm yollarının bulunmasıyla kişinin gelişimine katkı sağlarken, uygun olmayan çözüm yolları kullanılmasıyla, kronik zorlukların oluşmasına da açık bir durum yaratabilmektedir. Bireyselleşme sürecine bağlı olarak uyumun sağlanamadığı durumlarda bir çok psikolojik problem

ortaya çıkabilir.Gelişim devrelerinin getirdiği doğal zorluklara yakın çevrenin olumsuz etkileri katıldığında, ergende bunlara tepki olarak ruhsal uyum sorunları görülebilmektedir[1,17,64].

Bıyıklı[12kaynak7:p.22] tarafından 1976 yılında, yetiştirme yurdu ile yatılı okula devam eden iki grup üzerinde, gelişim ve uyum sorunları üzerinde yapılan bir araştırmada; başkaları ile ilişki, gelecek ve aile ile ilgili alanların problem sahaları olduğu saptanmıştır. Araştırmada; normal yatılı okullarda arada bir rastlanan uyumsuz davranışlara yetiştirme yurdunda sık sık rastlandığı bildirilmiştir. Kızıltan'ın [42kaynak:7p.23] 1984 yılında yaptığı araştırmasında ise kısıtlı kültürel çevrede, kalabalık ve ekonomik olanakları sınırlı ailelerde yetişen gençlerin uyum düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır. Ana babanın sağ veya ölü ve boşanmış oluşunun beklenenin aksine gençlerin uyum düzeyini fazla etkilemediği, önemli olanın ebeveynin veya ebeveyn yerine geçen kişilerin çocuğa gösterdiği anlayış, tutum ve ev ortamının huzuru olduğu bulunmuştur. Alperten[2kaynak:7p.29] tarafından 1993 yılında yapılan araştırmada, anne babalarının psikolojik uyumunu olumlu algılayanların ve anne baba arasındaki ilişkiden memnun olanların genel uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Eroğlu'nun [28kaynak:7p.30] 1995 yılındaki araştırmasında ise empatik eğilim düzeyi yüksek annelerin çocuklarının genel uyum düzeylerinin empatik eğilim düzeyi düşük annelerin çocuklarının genel uyum düzeylerinden yüksek bulunmuştur. Stanley'in[63kaynak:7p.23] 1991 yılında yaptığı araştırmasında da kişilik ve aileden alınan karakter özelliklerinin uyuma etkisinin bulunduğu belirtilmiştir.

Bireyin uyumu, olumlu nitelikleri kişiliğinde ne ölçüde ve nasıl bir denge içinde bağdaştırdığına bağlıdır. Ailenin ruh sağlığı da, aile üyelerinin birbirleri ve toplumla uyum içinde yaşamalarıyla sağlanır[15,75].

Aile sistemindeki uyumsuzluk aile üyelerinde ruh sağlığı bozukluklarının gelişimine sebep olabilir. Kişilik teorisyenleri ruh sağlığı bozukluklarına ve bireyin gelişimine iki faktörün neden olduğuna inanmaktadırlar:Genetik kalıtım ve bebeklik ve çocukluk dönemindeki aile ortamının yani çevrenin etkisi[10,11].

Toplumlar çatışmasız ve ahenkli davranışların sürekliliğini sağlamak amacıyla çeşitli kurallar geliştirmişlerdir. Bu kurallar ise insanlara değişik kurumlar aracılığıyla öğretilirler. Bu kurumların başında aile ve okul gelmektedir. Gelişim

kuramlarının tümünde, çocukluk ve ergenlikteki yaşam deneyimlerinin kişilik gelişiminde etkili olduğu belirtilmekte ve psikososyal çevrenin üzerinde durulmaktadır. Bireyin kendisine en yakın çevre olan aile, okul ve arkadaş çevresindeki yaşantıları, olumlu ve olumsuz davranışlar geliştirmesine neden olmakta, sosyal ve duygusal yönden gelişerek uyumlu bir kişiliğe sahip olmaya yardımcı olmaktadır. Olumlu davranışlar kişinin kendisini güçlü hissetmesine neden olmakta ve uyum gücünü artırmaktadır. Olumsuz davranışlar ise uyum gücünü azaltmakta ve çevreye karşı olumsuz tavır ve davranışlar geliştirilmesine neden olmaktadır[7,25,50,64].

Bireyin kişilik gelişimini ve uyumunu etkileyen bir çok etken bulunmakla birlikte kişiliğin oluşumunda en önemli çevresel etken ailedir. Bireyin içinde yetiştiği aile ortamı, anne-baba-çocuk ilişkileri ve anne-baba tutumları, bireyin kişilik gelişimi ve davranışlarının biçimlenmesinde önemli rol oynar. Bireyin doğduğu andan itibaren karşılaştığı ilk çevre olması nedeniyle aile; toplumsal etmenlerin birey üzerindeki etkilerini ilk ve en yoğun biçimde görüldüğü yerdir. Bireyin içinde yaşadığı topluma uygun bir birey olarak yetişmesi önce aile çevresinde sağlanmaktadır. Her ne kadar çocuk büyüdükçe, ailenin dışındaki okul ve akran gruplarından oluşan çevre onu etkilemeye başlarsa da, bireyin kişilik gelişimi üzerindeki anne-baba tutumlarının etkileri önemini korumaya devam etmektedir. Çünkü birey, ailesi dışındaki çevreden edindiği yaşantıları, anne ve babasının aracılığı ile değerlendirerek süzgeçten geçirmektedir. Bu nedenle çocuğun bu dönemdeki kişisel ve sosyal uyumunda da anne-baba-çocuk ilişkilerinin niteliği bir temel etken olarak kabul edilmektedir[14,66].

Bireyin uyum yapması gereken en önemli dönemlerden biri ergenlik dönemidir. Bu dönem, diğer gelişim dönemlerine oranla, belirgin ve hızlı bir bedensel, ruhsal ve sosyal gelişim dönemidir[55].

Ergen sözcüğü ermek kökünden gelmekte ve üretici döneme giren, çocukluk çağını geçen anlamında kullanılmaktadır. Ergenlik ise ergen olma durumunu belirtir. Ergen sözcüğünün batı dillerindeki karşılığı büyümek anlamına gelen “adolesan” dır. Oysaki büyümek ergenliğe ait bir kavram değildir, çocuklar da büyürler. Ergenler ise hem büyürler, hem değişirler[59].

Ergenlik dönemindeki yaş sınırları kuramcılara göre farklılık göstermekle birlikte en geniş yaş aralığı 11-21 olarak kabul edilebilir. Dünya Sağlık Örgütü ise ergen kişiyi 10-19 yaş arasında kabul etmektedir. 2006 UNICEF Raporuna göre Türkiye'de toplam nufusun %20 sini ergenler oluşturmaktadır. Ayrıca bugün, 10 yaşından küçük olanlar bir kuşak sonra, biraz daha az olmakla birlikte nufus içinde aynı paya sahip olacaktır. Bu da, yakın gelecekte ergenlerin Türkiye'de en geniş nüfus kesimi olarak kalacağını göstermektedir[29,67].

Ergenlik döneminde bireyde fiziksel, hormonel, sosyal, cinsel, duyuşsal, kişisel ve zihinsel değişme ve gelişmeler olmaktadır. Fiziksel gelişmenin yanında, bağımsızlaşma çabaları ve aileden uzaklaşma gibi değişimlerde bu dönemde yaşanmaktadır. Bununla birlikte ergen kimlik sorunlarıyla boğuşmakta ve bir arayış içerisine girmektedir. Her değişimin bir uyum sürecini beraberinde getirmesi döneme kendine özgü bir takım zorluklar katmaktadır. Bu dönemde kim olduğunu, neye değer vereceğini, neye inanıp bağlanacağını bulmaya çalışan ergen, yetişkinlerden (anne-baba) duygusal bağımsızlığını gerçekleştirdiği, bir gruba ait olma ihtiyacının ön planda olduğu, karşı cinsle ilişkilerinin giderek daha fazla önem kazandığı, fiziksel görünüme ilişkin kaygılarının arttığı, duygusal alanda iniş çıkışlarla seyreden bir sürecin içine girer. Yanı sıra okul problemleri, geleceğe ilişkin plan ve güçlükler, toplumsal ilişkilerde zorluklar yaşaması muhtemel olan ergenin hem kendi içinde hem de çevreyle iletişimlerinde yoğun çatışmaların olabildiği görülmektedir. Söz konusu durum ergenlik dönemini hem ergenin kendisi hem de çevresi için zor bir durum haline getirmekte, gerek kendi içinde gerekse çevresiyle arasındaki iletişimde kendini yetersiz hissettiği ve çaresiz kaldığı görülebilmektedir[3,5,66].

Her toplumda ergen, çağına özgü duygu, düşünce, tutum ve eylem içindedir. Bu çağın temel özellikleri; duygusal coşku ve taşkınlık, çabuk kurulan ve bozulan ilişkiler, kolay etkilenme, kişiliğinin sınırlarını aşma, toplum içinde sivrilme, ilgi çekme, rol sahibi olma çabası biçiminde özetlenebilir[14,72].

Ergen bu dönemde anne babası ve çevresindeki yetişkinler tarafından ne tam yetişkin, ne de çocuk olarak algılanmakta, anne-baba ve yetişkinler, ergenlerin ne yapabilecekleri ve neleri yapamayacakları konusunda birbirlerinden farklı fikir ve yaklaşımlar ileri sürmektedirler. Ergenlik döneminde birey ne çocuk, ne de yetişkin

kabul edilmektedir; ancak, her ikisinin standartları ona uygulanmaktadır. Ergenler kendilerini yetişkin bireyler olarak ortaya koyma eğilimi sergilerken, sahip oldukları çocuk statüsüyle çelişki yaşarlar. Bu süreçte ergen hem kendinde oluşan değişimlere hem de toplumun ergenlik çağı için öngördüğü beklentilere uyum sağlamak zorundadır[29,45,72].

Ergen, değişen ve gelişen kişiliği içinde, çevrede yeni değerler aramaya, kişiliğinin olgunlaşmasında rol oynayan, özdeşleşme, özerklik, sorumluluk kavramlarına yanıt bulmaya çalışır. Bu kavramlar gence kişilik kazandırır; toplumla ilişkilerini biçimlendirir; toplumdaki yerini ve rolünü oluşturur[73].

Ergenlik döneminin önemli bir özelliği sosyalleşmedir. Sosyalleşme, kişinin içinde yaşadığı toplum tarafından kabul edilir tarzda davranmayı öğrenme sürecidir. İnsanlar diğer insanlarla birlikte yaşamak isterler, çevresi ile uyum içinde olma ihtiyacındadırlar[45].

Başka bir tanıma göre sosyalleşme; bir insanın tüm yaşamı boyunca, ortamının sosyokültürel öğelerini öğrenmesi, içselleştirmesi, deneyimlerin ve aile, okul gibi toplumsal kurumların etkisi altında kişilik yapısıyla bunları bütünleştirmesi ve bu yolla da yaşamak zorunda olduğu toplumsal çevresine uymasıdır. Ergenlik yılları boyunca birey, giderek kendisini tanımaya ve içinde bulunduğu toplumun töre, adet ve kurallarından haberdar olmaya başlar. Ergen toplumda, prestij kazanmaya ve statü sahibi olmaya gerek duyar. Sosyal uyum, geniş ölçüde bu gereksinimin karşılanmasına bağlıdır[33].

Ergenlerdeki problem ve çatışmalar birbirlerinden çok farklı nedenlerle ortaya çıkmakla beraber, bunları ergenlik sırasında bireyde meydana gelen bedensel, cinsel, duygusal, sosyal ve kişisel gelişmelerin, bireyde yarattığı faklılaşmaya bağlı olarak açıklamak mümkündür[45].

Ergenin değişmekte ve gelişmekte olan bedenini kabul etmesi ve bu değişime uyum gösterebilmesi ergenlik döneminin önde gelen sorunlarından birisidir. Ergen vücudunda meydana gelen hızlı ve yoğun değişikliklere uyum sağlamak ve bunlara bağlı ortaya çıkan cinsel dürtülerle baş etmek zorundadır. Ergenlik çağı, genellikle son derece kritik ve duyarlı bir dönemdir. Aynı zamanda bir stres ve çelişkiler dönemidir. Hızlı gelişme ve değişimlerin yarattığı gerilim gencin sosyal normlara uyum göstermesini büyük ölçüde zorlaştırır. Aile, iş

sorumlulukları ve ekonomik bağımsızlığı olmadığı için bunlara sahip olma yönünde kendilerini baskı altında hissederler. Bu değişim ve gelişimler ergen için büyük bir kaygı kaynağı oluşturur [8, 13,14,30,33,71,72].

Ergen, yeni gereksinimlerine doyum getiren, aynı zamanda toplumsal kurallarla çelişmeyen davranışlar kazanıncaya kadar çok kez yanılgıya düşebilmektedir. Olgunlaşmış ve ileride kendi denetimi altına girebilecek bir uyum biçimi açısından ergenliğin ilk yıllarında görülen bu kararsızlık ve tutarsızlıklar son derece doğaldır[14].

Ergenlerin büyük çoğunluğu bu dönemde önemli sorunlar yaşamasa da çocukluk dönemiyle karşılaştırıldığında ruh sağlığı sorunlarının ergenlikte artış gösterdiği ve duygusal iniş çıkışların daha yaygın yaşandığı bir çok araştırmacı tarafından kabul edilmektedir. Ertem ve Yazıcı[29] tarafından 2006 yılında İstanbul ilindeki 4 lisede, 1342 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmaya göre de; öğrencilerin yarısından fazlasının bu döneme özgü fiziksel değişiklikleri fark ederken ruhsal değişiklikleri daha az algıladıkları saptanmıştır[29,30].

Ergenlik çağının ruhsal bakımdan çalkantılı olduğu yönündeki yaygın görüşün aksine bu yılları çok kaygı verici olmayan büyüme ve gelişme krizleri ile atlatıldığı düşünülmektedir. Ergenlerin büyük çoğunluğu (%80) bu dönemi fırtına ve stres dönemi olarak yaşamamakta ve erişkinliğe yumuşak bir geçiş yapmaktadır. Ergenlik dönemini "kriz" şeklinde yaşayanlar kendilerini ideal kendiliklerine göre daha olumsuz algılamaktadırlar[29,52].

Bu dönemde sosyal olarak ergenden beklentiler artmakta ve bu beklentiler doğrultusunda sorumluluklar üstlenmesi gerekmektedir.Yaşadığı bedensel ve ruhsal değişikliklerle birlikte bu dönemde ergen hem kendisiyle hem de çevresiyle ilgili yeni bilişsel bütünlükler kurmaya zorlanır. Bunda bazı ergenler diğerleri kadar başarılı olmayabilir ve ruh sağlığı sorunları ortaya çıkabilir. Eskin[30] 2000 yılında İstanbul ilindeki 7 lisenin 959 öğrencisi üzerinde yaptığı bir araştırmaya göre, "Tipik bir lise öğrencisinin psikolojik durumu, ciddi ruh sağlığı sorunları olan bir kişininkini andırmaktadır" demektedir. Çalışmaya katılan gençlerin %60.5'i ciddi olabilecek ruh sağlığı sorunlarını gösterebilecek puanlar almıştır. Bu araştırma ruh sağlığı sorun belirtilerinin lise çağı gençlerimiz arasında yaygın olduğuna işaret etmektedir. Bu dönemdeki ruh sağlığı sorunları arasında en sık görülenler

depresyon, anksiyete bozuklukları ve intihardır. Ergenlikteki ruhsal olaylar aynı zamanda bireyin yetişkinlikteki ruh sağlığını etkilemektedir. Ülkemizdeki intihardan ölümler diğer ülkelerle kıyaslandığında düşüktür. Ancak intihardan ölümlerin %45 gibi büyük bir bölümünün 15-24 yaş grubunda olması sorunun ciddiyetini ortaya çıkarmaktadır. İntihar girişiminde bulunan ergenlerin %73.68'inde psikiyatrik bozukluklar görülmekte ve bu bozukluklarda konversiyon bozukluğu ve uyum bozukluğu ilk sırada yer almaktadır[30,62].

Ergende oluşan değişimlerin, fiziksel, kültürel ve teknolojik değişimlerle birlikte yaşanması ergenin uyumunu daha da zorlaştırmaktadır; ancak ergenlerde görülen birçok özelliğin, olgunlaşma sürecinde normal, hatta uyum sağlamada gerekli olduğu kabul edilen bir görüştür[14].

Ergenin gelişim hızı ile, yaşadığı bu değişmelere hazırlıklı olup olmaması, toplumun ergen için koyduğu ölçülerle ergenin olgunluğu arasındaki uyuşmazlık, onun davranışlarında etkili olmaktadır[33, 72,73].

Bu dönemde ergenler, davranış, inanç, konuşma ve duyuş biçimlerinden sıyrılarak yeni davranış örüntülerini öğrenme durumunda kalmaktadırlar. Uyum çabası gerektiren bu güç koşullar, kişilik içinde birtakım çelişkileri de ortaya çıkarmaktadır. Ergenlikteki belirli eğilimlerin oluşumunda, onun çocukluk döneminde kazandığı duygusal, toplumsal ve zihinsel uyarılmalarla ilgili hazırlık döneminin önemi büyüktür. Bu sebeple aile ortamı içinde yeterli destek ve deneyim fırsatı elde eden ergenler için, bu dönem daha sakin ve başarılı geçebilir[14,72].

Ergenlerin bu dönemi sağlıklı ve verimli bir biçimde geçirebilmeleri kişisel ve sosyal uyum düzeyleri ile yakından ilgilidir. Bireyin uyumu, kendisi ile sosyal çevresi arasında düzenli ve karşılıklı bir ilişki kurabildiği ölçüde sağlıklıdır; çünkü uyum, davranışsal ve sosyal sistemlerin birbiriyle karşılıklı etkileşim içinde olduğu bir süreç olup, ergenlik dönemi de dahil olmak üzere yaşam boyu sürmektedir ve birey yaşamının hemen her döneminde uyum sorunları ile karşılaşabilir[7,14].

Bireyin ergenlik dönemini sağlıklı aşıp aşamamasında birçok etkenin yanı sıra aile ortamında önemli bir etkisi olduğu bilinmektedir. Bireylerin sağlıklı bir ruhsal yapıya sahip olmalarında ve iyilik hallerinin korunmasında, aile yapıları, anne-baba tutumları, aileden ve çevreden alınan sosyal destek başta olmak üzere pek çok faktör etkili olabilmektedir. Bir çok sorunlar yaşamasına rağmen ergen, kurduğu

psikolojik ve sosyal etkileşim sürecinde gelişmekte ve kendini gerçekleştirmektedir. Özellikle sosyalleşmesi, sağlıklı ve tutarlı bir kişilik geliştirmesinde, anne-babasıyla kuracağı iletişim ve etkileşim sürecinin önemi hemen hemen herkes tarafından bilinmektedir [46, 66,72].

Anne-babayla çocuk arasındaki belli başlı ilişkiler, anne babanın tutumuyla otoritenin türünü ve bunların ergen üzerindeki etkisiyle ergenin bunu algılayışını belirler. Anne-baba ve çocuk arasındaki ilişkilerin, ilk bakışta uyumlu olduğu sanılırsa da, gerçekte karmaşık ve çok yönlü niteliği gözden uzak tutulmamalıdır. Anne-baba ile ergen arasındaki çatışmalar, geniş bir alanı kapsayan farklı konuları içerir. Anne-babanın kişisel deneyimleri ile çocukları arasında oluşan görüş ve düşünce farkları giderek bireyin iç dünyasını etkilemeye ve onu bazı çatışmalara itmeye başlar. Anne-baba ergenin zihin dünyasında olup bitenleri anlayacak durumda değil ise ortam daha da çözülmez bir duruma dönüşebilir. Ertem ve Yazıcı[29] tarafından 2006 yılında yapılan araştırmaya göre, ergenlerin aileleri ile yaşadıkları sorunların başında %20.3 ile ders çalışma ve %15.9 ile kardeşler arası kıskançlık gelirken bunu eve geliş gidiş saatleri, kuşaklar arası çatışma, babanın baskıcı tutumu ve aile içi iletişimsizlik takip etmektedir[29,51,72].

Uygun etkileşimin gerçekleşebilmesi, aile içindeki bireylerin birbirlerinden beklentilerine ve bu beklentileri karşılamalarına, aynı zamanda birbirleriyle sağlıklı ilişki kurabilmeleriyle sağlanabilir. Ergenler ailenin birlik ve desteğinin sürmesini, aile içindeki güç dengesinin ve rol tanımlamalarının değişmesini isteyerek kendi benliğini bulup, anne-baba kontrolünden kurtulabilme mücadelesi verirken, anne-baba da çocuğunun üzerindeki kontrollerini yitirmenin kaygısını yaşayabilir[51].

Aile fizyolojik, ekonomik, kültürel ve toplumsal olarak çocuk ve ergenin ruhsal gelişimini ve davranışlarını biçimlendirip yönlendiren, insan yaşamında doğumdan önce başlayan ve hayatın sonuna kadar etkisini sürdüren bir kurumdur. Birey ve toplum arasındaki ilişkiler aile aracılığıyla kurulabildiğinden aile temel bir toplumsal kurumdur ve toplumun en küçük yapı taşını oluşturur. Sağlıklı toplumu, sağlıklı aileler oluşturur. Sağlıklı ve huzurlu aile ortamında sağlıklı bireyler yetişir. Aile kurumunda yaygın olarak ortaya çıkan yapısal ve işlevsel bozukluklar, dengesizlikler; toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel yapısında da bozukluklar ve dengesizlikler olarak yansıyacaktır. Son yüzyılda toplumuzda ortaya çıkan

ekonomik, sosyal ve kültürel değişimler, aile kurumunda çok önemli yapısal ve işlevsel değişimler ortaya çıkarmıştır[6,20,22,24,26].

Devlet Planlama Teşkilatı "Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu" tarafından verilen aile tanımına göre aile; kan bağlılığı, evlilik ve diğer yasal yollardan, aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan; bireyin cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, topluma uyum ve katılımlarının sağlandığı ve düzenlendiği temel bir toplumsal birimdir[18,65].

Başka bir tanıma göre de aile; karı-koca ve çocuklardan ve bazen diğer yakın akrabalardan meydana gelen, üyeleri arasında karşılıklı saygı, sevgi, dayanışma ve birbirlerine ait olma duygusu bulunan ve ortak amaçları olan ekonomik, sosyal ve kültürel bir kurumdur[6].

Aile en yaygın, en doğal ve en sağlam sosyal oluşumdur. Aile en erken ve genel olarak en etkili sosyalleşme ajanıdır. Toplumun temel taşı olan aile, sosyal değerler, gelenek, görenek ve kanunların öngördüğü biçimde kadın ve erkeğin hayatlarını birleştirerek oluşturdukları evrensel ve sosyal bir kurum olarak ifade edilmektedir. Aile insan neslinin devamının sağlandığı, sosyalleşme sürecinin başladığı, eşler ve çocuklar arasında belli ölçüde içten, sıcak, güven verici ilişkilerin kurulduğu ve ekonomik etkinliklerin yer aldığı bir kurumdur. Aile insan ilişkilerinin kazanıldığı ve sürdürüldüğü mutluluk zincirinin ilk psikososyal halkası olarak da tanımlanabilir. Aile, çocuğun ruhsal gelişiminde en önemli ortam ve sosyal kurumdur. Bireyi, ruhsal gelişimi, oluşumu ve davranışları açısından biçimlendirip, yönlendiren aile toplumun kültür değerlerinin bir kuşaktan diğerine aktarılmasında da önemli bir rol üstlenir[20,56,68,73,74].

Aile, üyelerinin, sosyal, kültürel, ekonomik, eğitimsel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamaya, toplum içinde kendilerini güvenlikle var edebilmelerine, geliştirebilmelerine, saygınlık kazanabilmelerine ve kendilerini gerçekleştirebilmelerine aracılık eder. Bu bağlamda ailenin işlevi, üyelerinin doğal gereksinmelerini karşılamaya yönelik bir aracılık işlevidir. Aile aynı zamanda, toplumun kalkınması, gelişmesi, birliği ve esenliği, sürekliliği için de temel bir işlev görür [6].

Aile, bireyin yaşamından doyum sağlamasında, işlevlerini etkili biçimde yerine getirmesinde ve yaşadığı topluma uyum sağlayabilen bir kişi olarak yetişmesinde öncelikli etkiye sahiptir. Aile işlevleri kavramı, aileyi oluşturan bireyler arasındaki ilişkinin niteliğini ve bunun aile üyelerinin yaşam kalitesine etkisini yansıtan bilgilerden oluşmaktadır. Bir sistem olarak ailenin işlevlerini sağlıklı biçimde yerine getirmesi, bu sistemin üyelerinin yaşam doyumunun yükselmesine, sorumluluk ve özgüven sahibi, verimli ve mutlu olmalarına uygun bir ortam yaratmaktadır[66].

Genel olarak bakıldığında, aile işlevlerinde aile içi iletişime, karşılıklı saygı ve işbirliğine büyük önem verilmektedir. Aile içi ilişkiler yapısı, ailenin işlevlerini sağlıklı bir biçimde yerine getirip getirememesinde önemli bir belirleyicidir. Çeşitli çalışmalar, sürekli kavga eden anne-baba ile yaşayan çocuklarda ve şiddet ve istismara kadar değişen yaşam şartları içinde yaşayan çocuklarda, çocukluk ve erişkinlikte hem fiziksel hem de ruhsal sağlık sorunlarının fazla olduğunu göstermektedir. Bu tür riskli aile çocukları duygusal durumlarının kontrolü ve ifadesinde sorunlar yaşadıkları gibi diğerlerinin duygusal durumlarına uygun şekilde tepki gösterememektedirler. Ev içi sorun yaşayan ailelerde yetişen bireylerde erişkin dönemde iskemik kalp hastalıkları, diabet, demans, bazı kanserler, kronik akciğer hastalıkları, iskelet kırıkları ve karaciğer hastalıkları arasında güçlü ilişki saptanmıştır. Benzer etki depresyon ve intihar girişimi için de vardır[11,18,54].

Lung'un[49] bildirdiğine göre Ericson erken gelişim dönemlerinde anne-babalarıyla sevgiye dayalı ilişki yaşayanların pozitif kendilik kavramı ve algısı geliştirdiğine inanmaktadır. Erken dönemde anne-babasını kaybeden çocuklar ileriki yaşlarda depresyon yönünden risk taşımaktadırlar. Uyum yeteneği gibi bireysel kişilik özellikleri etkileyen temel faktörlerden biri de işlevsiz ailelerdir. Lung[49] tarafından 2002 yılında yapılan bir araştırmada, Taiwan'da uyum bozukluğu tanısı konan askerlerin aşırı korumacı ebeveynlerle(özellikle anne) ve az ilgi gösterilerek büyütüldükleri ve koruyucu anne tutumunun uyum bozukluklarında risk faktörü olduğu belirlenmiştir. Drotar'ın[21] 1997 yılındaki makalesinde bildirdiğine göre; ebeveyn ve aile işlevselliği ile çocukların psikososyal uyumu birbiri ile ilişkilidir. İyi uyum sağlamış aileler ve ebeveynlerin psikososyal uyumları pozitif psikososyal uyumlarla ilgili iken daha az uyum sağlamış ailelerde sıklıkla uyum problemleri

görülebilmektedir. Yine Patino ve ark.[60] 3426 çocuk ve ergen üzerinde 2005 yılında yaptıkları bir araştırmada, göç yaşayan ve sağlıksız aile işlevselliği olanların psikotik semptomlar ve psikoz gelişimini yönünden risk altında olduğununu saptamışlardır.

Aile ve aile işlevselliğinin ruhsal ve fiziksel hastalıkların oluşumunda ve gidişinde önemli bir rol oynadığının anlaşılmasıyla birlikte aileye yönelik çalışmalarda belirgin bir artış olmuştur. Aile içi dinamiklerde meydana gelen değişimler bireyin yaşantısında sorun yaratabildiği gibi, bireyin yaşadığı kriz ya da sorunlarda aile içi ilişkilere yansımakta ve işlevlerde değişmelere neden olmaktadır. Burada ailenin işlevselliği kadar, ergenin aile işlevselliğini nasıl algıladığıda önemlidir. Palabıyık ve ark.[58] tarafından 1993 yılında yapılan, Aile Değerlendirme Ölçeği kullanılarak intihar girişimi olan ergenlerin aile işlevlerini araştıran bir araştırmada intihar girişimi olanların problem çözme ve iletişim boyutlarını normal ergenlerden daha kötü değerlendirdikleri ortaya konulmuştur. Keltner ve ark.[39kaynak:58p.115] intihar girişimi olan üyenin aile işlevlerini algılaması ile diğer aile üyelerinin algılaması arasında uyuşmazlık olduğunu bildirmiştir. Eğrilmez[23kaynak:58.p.70] tarafından 1988 yılında intihar girişiminde bulunan ergenlerle yapılan bir çalışmada, ergenler ailelerini, çatışmalı ilişkilerin var olduğu aileler olarak algılamaktadırlar denmiştir[19,57,58].

Kılıç ve Şener[41] tarafından 2005 yılında yapılan bir çalışmada, Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu ile birlikte Karşı Gelme Bozukluğu ve/veya Davranış Bozukluğu tanısı olan çocukların aile işlevlerini sağlıksız olarak algıladıkları tesbit edilmiştir. Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğuna binişik Karşıt Olma-Karşı Gelme Bozukluğu varlığının olumsuz anne-baba-çocuk etkileşimiyle ilişkili olduğu ileri sürülmektedir.

Danacı ve ark.[19] tarafından 2005 yılında şizofreni hastaları üzerinde yapılan bir çalışmada ise, bu hastaların aile işlevlerinin yaygın olarak bozulduğu tespit edilmiştir. Aile işlevlerini değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmaların sonucunda aile işlevlerinde bozulmalar saptanmış olsa da hastalığın mı aile işlevlerini olumsuz etkilediği yoksa ailedeki işlev bozukluğunun mu hastalığın ortaya çıkmasını kolaylaştırdığı bilinmemektedir.

Lewis, Beavers, Gosset ve Philips[4kaynak:16p.1] işlevlerini beklenen düzeyde yerine getiren aileleri işlevsel aileler; aile içi etkileşimin bozuk olması nedeniyle işlevlerini yerine getiremeyen aileleri de işlevsel olmayan aileler olarak tanımlamışlardır.

İdeal olarak tam sağlıklı bir aile; eşler ve çocuklardan oluşan bir yapı olarak, her türlü değişim ve krizler karşısında varlığını koruyabilen, gelişim dönemlerini yıkımlara ve kayıplara uğramadan geçirebilen, ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik işlevlerini üyeleri için, günün koşullarına göre tatmin edici ölçülerde yerine getirebilen ailedir[6].

İşlevlerini bir bütünlük ve beraberlik içinde yerine getiremeyen aileler, sağlıksız ailelerdir. Bir grubun ideal bir şekilde tüm işlevlerini yerine getirebilmesi, grubun iç dinamiğine bağlı olduğu kadar, dış dünya ile ilişkilerine de bağlıdır. Sağlıksız ailenin temelinde birbiri ile anlaşamayan, farklı ego ideallerine sahip olan, aralarında iyi bir iletişim ve etkileşim kuramamış olan eşlerin bulunması söz konusudur[18].

Aile sağlığı, aileyi oluşturan üyelerin birbirleriyle ve toplumla ilişkilerinin bütünlüğü ve birlikte yaşadıkları toplumun içindeki yerini kapsayan bir kavramdır. Aile sağlığı ve kişisel sağlığın her ikisi de güçlü bir şekilde birbirini etkilediği gibi, her bir bireyin sağlığı da diğer bireyleri etkiler ve ailenin tüm sağlık düzeyi belirlenmiş olur. Aile sağlığındaki bütünlük altı önemli özellik gösterir. Bunlar;

- İyi iletişim kurma: Aile üyeleri arasında kolay, rahat bir iletişim süreci vardır. Duygularını, fikirlerini, başkalarıyla ilgili düşüncelerini verbal ve nonverbal olarak paylaşırlar.

- Sağlıklı aileler her bir aile ferdinin gelişmesini sağlar. Her bir bireyin gereksinimlerine cevap verirler, destek sağlarlar ve her üyenin yetişmesinde gerekli anlayışı gösterirler.

- Sağlıklı aileler, ailenin değişen gereksinimlerini karşılamak için yeni görev ve rollere uyarlar.

- Sağlıklı aileler, problemler ve gerçekler ile başa çıkabilmede aktif olarak çalışırlar. Problem çözme sorumluluğunu alırlar ve durumun gereklerini yerine getirebilmek için yaratıcı bir şekilde ve faal olarak araştırma yaparlar.

• Sağlıklı aileler, sağlıklı bir ev alanı ve yaşam biçimi sergilerler. Güven, ilişki, iyi beslenme, spor ve stresten kurtulma gibi bazı durumların önemini bilirler ve aile üyeleri arasında bunun uygulanmasını sağlarlar.

• Sağlıklı aileler, toplumla düzenli bağlar kurarlar ve kurdukları bağları devam ettirirler. Sosyal kurumlar geliştirirler ve ailenin gereksinimlerini karşılamak için dış kaynakları kullanırlar[65].

• Beavers'e[48kaynak:16.p.2] göre işlevsel olmayan (sağlıksız) ailelerde şu özellikler gözlenir:

• Üyeler karşılıklı iletişime kapalıdırlar. Dolaylı ilişkiler içindedirler. Kesin ve açık değildirler.

• Genellikle üyelerde egoizm hakimdir. Bu önce yalnızlık, sonra da buna bağlı ümitsizlik yaratır.

• Kişiler karşısındakilere onların beklediği şekilde davranır. Böylece birbirlerinin gerçek özelliklerini bilemezler.

• Üyeler duygusal sorunlarını birbirlerinden saklamak için büyük güç sarf ederler.

• Sahte davranışlar oluşur. Kişi gerçek ihtiyaçlarını zayıf veya güçlü görünerek saklama yoluna giderler.

Literatürde aile işlevlerinin sağlıklı veya sağlıksız yönde oluşu üzerinde bazı etmenlerin rol oynayabileceği bildirilmiştir. Bu etmenleri ailenin demografik ve sosyal nitelikleri; hane halkı büyüklüğü, aile üyelerinin kompozisyonu, aile üyelerinin yaşı, cinsiyet yapısı, öğrenim durumu, kır veya kent kökenli olmaları, ilk evlenme yaşı, yetişkin aile üyelerinin yaptıkları iş olarak sıralanabilir. Ayrıca toplumdaki hizmet ve olanaklar, aile üyelerinin genetik özellikleri, kişilikleri, aile içi ilişkilerin dinamik yapısı da aile işlevlerinin sağlıklı veya sağlıksız oluşu yönünde etkilidir. Ruh hastası üyesi bulunan aileler kendi aile işlevlerini, her konuda, ruh hastası üyesi bulunmayan ailelerden daha bozuk ve sağlıksız olarak algılamaktadır[18].

Türküm ve ark.[66]tarafından 2005 yılında üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, aile işlevlerini sağlıksız algılayan öğrencilerin aile

üyeleriyle, karşı cinsten arkadaşlarıyla, flörtleriyle, cinsellikle, öğretimle ve ekonomik sınırlılıklarla ilgili sorunlar yaşadıkları saptanmıştır. Öğrencilerin aile işlevi algılarının, sorunlarla karşılaştıklarında sergiledikleri davranışlar açısından farklılaştığı; işlevsel olmayan başa çıkma davranışlarını sıklıkla sergileyen öğrencilerin, aile işlevlerini sağlıksız algıladıkları gözlenmiştir. Aile işlevlerini sağlıklı algılayan öğrencilerin karşılaştıkları sorunları aile üyeleriyle paylaşma yolunu seçtikleri, aile işlevlerini sağlıksız algılayan öğrencilerin ise, sorunlarını hiç kimseyle paylaşmamayı tercih ettikleri gözlenmiştir.

Ergenin çocukluk döneminden itibaren ailede anne-babanın tutum ve davranışları, çocuğun gelecekteki yaşantısı açısından önemli olduğu kadar, çocuğa ailenin bir üyesi olduğu bilincini de aşılamakta ve topluma uyumunun temelini atmaktadır. Hatalı bir anne-baba tutumu ve bozuk aile yapısı sağlıksız bir gelişimin ve uyumsuzlukların başlıca kaynağıdır[24,35].

Ergenlerin ebeveynleriyle olan ilişkileri, onların gelişiminde, mutluluk ve refahında çok kritiktir ve onların daha sonraki kişisel ilişkilerini etkilemektedir. Aile üyeleri arasındaki ilişkiler ve aile ortamı, psikososyal yönden gelişen bireyin en çok etkileşime uğradığı yerdir. Bu ilişkiler, bireyin kendine güvenmesini, kendine ve diğer bireylere sevgi duymasını, kimlik kazanmasını, kişilik gelişimini, sosyal beceriler geliştirmesini ve topluma uyum sürecini olanaklı hale getirir[7,22].

Ergenin kendini tanıması, kişiliğini kazanması ve uyum sağlamasında anne-baba tutumu çok önemlidir. Olumsuz mesajların ve iletişimin ailenin her bireyine, özellikle çocuklara etkisi çok fazladır. Birey; konuşulan her sözden, her jest ve mimikten, her tavır ve durumdan, iyi veya kötü olarak etkilenecek ve bu etkilenme ile kimlik, kişilik ve psikososyal yapısı şekillenecektir[22,35].

Aile birliğinde, aileyi oluşturan bireyler birbirinden etkilenir. Aile üyeleri birbirinden aldıkları mesajlar ile kendilerini değerli veya değersiz, güvende veya güvensiz hisseder. Bu durum onların psikososyal ve sosyokültürel konumlarını, işlevselliklerini ve ruhsal durumlarını etkiler[51].

Anne, baba, kardeş ve diğer aile üyeleri ile ilişkileri, bireyin çocukluk ve yetişkinlikteki bireyselliğinin şekillenmesinde rol alır. Aile çok karmaşık bir sosyal yapıdadır. Aile üyelerinin birbirlerinin gelişimini şekillendirmesinde sayılamayacak

kadar çok faktör vardır. Uyumsuzluk aile üyelerinden bir veya daha fazlasının stres cevabının işlevsiz olmasının sonucu olabilir[10].

Yeterli sevgi ve sevecenlik içinde, duygusal ve sosyal etkileşimin güçlü olduğu aile ortamında büyüyen çocuklar, gelişmeleri için gerekli deneyimleri elde ederek mutlu bir ergen olma yolundadır. Böyle bir ortamda; anne-babalar çocuklarına daha fazla karar verme ortamları oluşturarak, kendi davranışlarının sorumluluğunu üstlenmelerine fırsat verirken, disiplin ise, katı cezadan çok, akıl yürütmeyi ve açıklamayı içerir. Dolayısıyla, aile içinde sosyal ve duygusal etkileşim bakımından başarılı bir çocukluk dönemi geçiren bireyin, arkadaşça ilişkilerini sürdürerek, ergenlik dönemi problemlerini daha kolayca çözebileceği kabul edilebilir. Bu dönemde anne ve babasıyla başarılı bir iletişim kurabilen çocuk, zorlu ergenlik döneminde de aynı arkadaşça ilişkilerini sürdürerek, kişisel sorunlarını kolaylıkla çözebilir[31,51].

Gökcan'ın[31] belirtiğine göre sosyal uyum üzerindeki çalışmalar, ailenin çocuk üzerindeki ilk etkilerinin son derece önemli olduğunu kanıtlamıştır. Evlerinde yakın bir ilgiyle, demokrasinin birleştiğini gören çocuklar, en etkin, özgür ve arkadaşlarıyla ilişkilerinde en başarılı çocuklar olmaktadırlar. Buna karşı daha sert bir denetim altında tutulan ya da eğitim yöntemleri değişken olan ailelerde büyüyen çocuklar ise karşı çıkma ve saldırganlık gibi yollarla kendilerini kabul ettirmek istemekte ve kendi iç dünyalarını açıklamakta zorluk çekmektedirler. Hor gören, cezalandıran ya da hem sevip hem de soğuk davranan anne ve babaların çocukları bağımlı bir kişilik yapısına sahip olmaktadırlar. Çocuğun aile üyeleri ile olan ilişkileri, diğer bireylere, nesnelere ve tüm yaşama karşı aldığı tavırlar, benimsediği tutum ve davranışların temelini oluşturur.

Türküm ve ark.[66] bildirdiğine göre; algılanan aile desteğiyle algılanan stres düzeyi ve ruhsal problemler arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Ergenlerin ailelerinden ve arkadaşlarından aldıkları destek arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığı görülmektedir.Yine algılanan aile desteği arttıkça ergenlerin uyum düzeylerinin yükseldiği, depresyon düzeylerinin düştüğü, ergenlerin aileleriyle olumlu ilişkilerinin sosyal uyumlarını olumlu etkilediği ve aileye olumlu bakmanın stres azaltıcı ve uyum sağlayıcı etkisi olduğu bildirilmiştir.Türküm ve ark.[66] 2005 yılında üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları bir araştırmada; aile

işlevlerini sağlıksız algılayan öğrencilerin öğretimle ilgili sorunlar yaşadıklarını gözlemlemişlerdir. Bu araştırmada aile işlevlerini sağlıksız algılayan öğrenciler okul başarısızlığı yaşamakta, sigara içmek, düzensiz uyumak, yalnızlığı tercih etmek, içki içmek, internete yoğunlaşmak, zamansız ağlamak, tv izlemeye yoğunlaşmak, ilaç ve madde kullanmak gibi işlevsel olmayan başa çıkma mekanizmalarını daha fazla kullanmaktadırlar. Algılanan aile desteğiyle ruhsal problemler arasında negatif ilişki bulunduğu yönündeki araştırma bulguları aileden algılanan sosyal desteğin ne denli önemli olduğunu doğrular niteliktedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Bu çalışma, İstanbul ilindeki bir lisede öğrenim gören uyum düzeyi düşük olan ve olmayan öğrencilerin aile işlevlerini algılamalarını belirlemek amacıyla planlanmış karşılaştırmalı tanımlayıcı bir araştırmadır.

3.2. Araştırmada Yanıtlanması Beklenen Soru

- Uyum düzeyi düşük olan ve olmayan lise öğrencilerinin aile işlevi algıları arasında fark var mı?

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırma, İstanbul İli Zeytinburnu İlçesi Santral Mensucat ve Anadolu Lisesinde Ekim 2006 tarihinde yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini Zeytinburnu Santral Mensucat Lisesi öğrencilerinin tamamı oluşturmaktadır. Lise mevcudu 385'dir. Evrenin çok büyük olmadığı göz önüne alınarak evrenden örneklem seçilmesi yoluna gidilmemiş, evrenin tamamı örneklem kabul edilmiştir.

Veri toplama araçları rehber öğretmen ve sınıf öğretmeni gözetiminde tüm sınıflara dağıtılmıştır. 55 öğrenci araştırmaya katılmak istemediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden de yazılı onam alınmıştır(Ek-1). Araştırmaya katılan 330 öğrenciye uyum düzeylerini belirlemek için Hacettepe Kişilik Envanteri(HKE) ve aile işlevlerini nasıl algıladıklarını belirlemek için de Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) uygulanmıştır. Yapılan değerlendirme; HKE B puanı (boş bırakılan soru sayısı 8 ve üzerinde) yüksek olan ve ADÖ cevaplarında %40'dan fazla boş bırakan 24 öğrencinin anket formu geçersiz sayılmıştır. 31 öğrenci ise HKE Geçerlik (G) puanı 5 ve aşağı olduğu için çalışmadan çıkarılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden, anket kağıtları veri toplama araçları geçerlik güvenirlik kriterlerini taşıyan 275 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden, araştırmaya dahil edilenlerin oranı %83'dür.

HKE normlarına göre %50 yüzdelik norm karşılığı olan 82 puan ve altında puan alan 44 öğrenci uyum düzeyi düşük olarak adlandırılmıştır. %51 yüzdelik

norm karşılığı olan 83 puan ve üstünde puan alan 231 öğrenci uyum düzeyi düşük olmayan olarak adlandırılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

3.4.1. Anket Formu

Literatür bilgisi doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan Anket Formu'nda demografik özellikler ile ilgili 15 soru bulunmaktadır(Ek-2).

3.4.2. Hacettepe Kişilik Envanteri

HKE, bireylerin "kişisel" ve "sosyal" uyum düzeylerini ölçme amacıyla İbrahim Ethem Özgüven[53] tarafından 1992 yılında geliştirilmiştir. HKE " kişisel uyum" için dört ve "sosyal uyum" için dört olmak üzere 8 alt ölçekten oluşmuştur. "Sosyal uyum" ve "kişisel uyum" puanlarının toplamı "genel uyum" puanını oluşturmaktadır. Alt ölçeklerin her birinde 20'şer madde vardır. 8 madde de Geçerlik (G) puanı için kullanılmıştır. Envanter toplam 168 maddeden oluşmaktadır (Ek-3).

Alt ölçeklerin açıklamaları;

3.4.2.1.Kişisel Uyum Alt Ölçekleri

3.4.2.1.1.Kendini Gerçekleştirme(KG):

Kendini gerçekleştirme puanı, kendini gerçekleştiren kişinin davranış özelliklerinden kendine güvenme, kendi yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine karar verebilme, doğru bildiğini söyleyebilme, kabul edildiği ve bir işe yaradığı duygusu içinde olma gibi niteliklerle ilişkilidir[53].

Kendini gerçekleştirme puanı yüksek olan kişiler kendine güvenen, yeteneklerinin farkında olan, kendi kendine karar verebilen, doğru bildiğini söyleyebilen, kabul edildiği ve bir işe yaradığı duygusu içinde olan bireylerdir. Puanın düşük olması ise, bireyin kendine güvensiz, kararsız, çekingen ve toplumda kabul edilmediği ve bir işe yaramadığı duygusu içinde olduğunu göstermektedir[53].

3.4.2.1.2.Duygusal Kararlılık(DK):

Duygusal kararlılık puanının yüksek oluşu, bireyin duygusal yönden kararlı oluşunu belirtir. Duygusal kararlılık puanı yüksek olan bireyler, genellikle kendine güvenen, az üzülen, alıngan olmama gibi özellikleri gösteren kişilerdir. Çoğu kez sakin ve huzurlu bireyler izlenimi verirler[53].

Başkalarından pek az tavsiye isterler. Kendi kararlarını kendileri verme eğilimindedirler. Ortaya çıkan yeni ve yabancı durumlardan çekinmezler. Acil durumlarda etkili davranışlar gösterirler[53].

Puanı düşük olan kişiler, genellikle gergin ve kaygılı olurlar. Sıkıntılı durumlarda gözyaşlarını tutamazlar. Karşılaştıkları yeni durumlarda ise ya korkak ve çekingen, ya da aşırı düzeyde atak ve kavgacı olabilirler[53].

3.4.2.1.3.Nevrotik Eğilimler(NE):

Nevrotik belirtileri olan kişiler, kronik yorgunluk, baş ağrısı, uyuyamama, görme güçlükleri, iştahsızlık vb. çeşitli somatik belirtilerin birinden ya da birkaçından şikayetçidirler. Nevrotik kişiler, duygusal çatışmalarını genellikle fiziksel yollardan ifade etmektedirler. Ayrıca, nevrotik eğilimler benliğini olduğu gibi kabul edememe, mükemmelliyetçi olma, eleştiriye açık olmama gibi davranışlarıda içerirler[53].

Nevrotik eğilimler puanının yüksek bulunması, bu tür belirtilerin azlığını, düşük olması ise çokluğunu gösterir[53].

3.4.2.1.4.Psikotik Belirtiler(PB):

Psikotik belirtiler puanı düşük olan bireylerde, insanlardan uzaklaşma ve yalnız kalmayı yeğleme eğilimi, dikkatini bir noktada toplama güçlüğü ve hayal kurma eğilimi gözlenir. Bu bireyler, alıngan ve aşırı duygusaldır. Kendilerine yönelik düşünceleri fazladır[53].

Psikotik belirtiler puanının yüksek olması bireyin, insanlardan uzaklaşma, yalnız kalma, dikkatini toplayamama, sürekli hayal kurma gibi olumsuz kişilik özelliklerini göstermediğini ifade etmektedir.

3.4.2.2.Sosyal Uyum Alt Ölçekleri

3.4.2.2.1.Aile İlişkileri(Aİ):

Bu alt ölçekten elde edilen puan, bireyin ailesi ile olan ilişkilerini yansıtır. Puanın yüksek bulunması, kişinin anne babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler içinde olduğunu, ailesini sevdiğini, ailesi tarafından sevildiğini gösterir[53].

Bu tür bireyler, aile üyelerini normal ölçüler içinde, kendilerinden istekte bulunan, ancak belli düzeyde bağımsız olma hakkını onlara tanıyan kişiler olarak görürler. Zamanlarının çoğunu aileleri ile evde geçirirler ve birlikte etkinlik gösterirler[53].

Aile ilişkileri puanının düşük bulunması ise; bireyin ailesi ile olan ilişkilerinde, karışıklık ve uyumsuzluk bulunduğuna işaret eder[53].

Genellikle anne babası ve kardeşleri ile problemleri olan bireyler, aile üyelerini çok otoriter bulurlar, onların kendilerinden çok fazla şey beklediklerini düşünürler. Çok zorunlu durumlar dışında, evde olmaktan kaçınırlar, evden kaçma isteklerini sık sık ifade ederler[53].

3.4.2.2.2.Sosyal İlişkiler(Sİ):

Sosyal ilişkiler puanı, bireylerin diğer insanlarla olan ilişkilerinin niteliğini belirtir. Puanın yüksek oluşu, sosyal olgunluk yönünden bireyin uyumlu ve sosyal becerilerinin yüksek düzeyde olduğuna işaret eder. Bu kişiler arkadaşları ve diğer yetişkin grupları içinde mutlu ve rahat bir görünüm verirler. Konuşmaktan hoşlanırlar ve başkalarının söylediklerine ilgi gösterirler. Başkalarını sever ve başkaları tarafından sevilirler. Topluluk içinde esnek bir tutum benimserler, kabul gören davranışlar sergilerler. Kendilerini sosyal durumlarda uygun şekilde idare etmesini bilirler[53].

Sosyal ilişkiler puanının düşük olması ise bireyin sosyal beceriler ve sosyalleşme bakımından yetersiz olduğu anlamına gelir. Bu kişiler, arkadaş grupları içerisinde iken, kendilerini mutlu ve rahat hissetmezler. Konuşmaktan ve başkaları ile bir arada olmaktan hoşlanmazlar. Dışarıdan gelen sosyal uyarıcılara tepki göstermede isteksiz hareket ederler ya da hiç tepki göstermezler[53].

3.4.2.2.3.Sosyal Normlar(SN):

Sosyal normlar puanı, uyulması zorunlu yasal durumlara olduğu kadar, dikkate alınması gereken sosyal kural ve toplum değerlerine ve başkalarının haklarına saygılı olma, bunun yanısıra kendi istek ve gereksinimlerini de toplumla uzlaşarak, belli ölçülerde bağımsız olarak karşılama gibi davranışları ölçer[53].

Sosyal normlar puanının yüksek olması, bireyin başkalarının haklarını anlayışla karşıladığı, kişisel isteklerini grubun gereksinimlerine göre erteleyebildiğini ya da değiştirebildiğini gösterir. Bu kişiler toplumda neyin yanlış neyin doğru olarak kabul edildiğinin bilincindedirler [53].

3.4.2.2.4.Antisosyal Eğilimler(AE):

Antisosyal eğilimler puanının düşük olması, bireyin antisosyal eğilimlere sahip olduğunu gösterir. Antisosyal eğilimleri olan kişiler, genellikle sert, öfkeyle dolu, kavgacı, incitme isteği duyan, zor kullanmaya eğilimli, öç alma duyguları içinde olan, saygısız bireylerdir. Eşyalara, özellikle başkalarının eşyalarına zarar vermekten, bilinçli olarak toplumsal normlara ters düşen davranışlarda bulunmaktan hoşlanırlar ve bu şekilde kişisel doyum sağlamaya çalışırlar[53].

Antisosyal eğilimler puanının yüksek olması, bireyin belirli ölçüler içinde bu tür eğilimleri olmadığına işaret eder[53].

3.4.2.3.Hacettepe Kişilik Envanteri'nin Uygulanması

HKE bireysel, sözel ve gruba uygulama olmak üzere üç farklı biçimde uygulanabilmektedir. Bu araştırmada gruba uygulama biçimi kullanılmıştır[53].

HKE ruh sağlığı ve uyum düzeyleri hakkında genel bir fikir edinmek, çeşitli kuruluşlar ve okullarda tarama yapmak amacıyla kullanılabilir. Bir grup veya toplumdaki bireylere götürülecek "koruyucu" veya "tedavi edici" ruh sağlığı hizmetlerine duyulan ihtiyacın ne olduğu hakkında sayısal veriler toplamak gerektiğinde HKE ile tarama yapılabilir[53].

Grupta puanları %25 yüzdelik norm ve altına düşen bireylerin toplam sayısı veya yüzdesi toplumda "tedavi edici" ruh sağlığı hizmet ihtiyacı, % 50 yüzdelik norm ve %25 yüzdelik norm arasında puan alanların sayısı veya yüzdesi yaklaşık olarak "koruyucu" ruh sağlığı hizmet ihtiyacı hakkında bilgi verebilir[53].

Envanterin puanlaması yapılmadan önce, (B) ve (G) puanlarının elde edilmesinde fayda vardır. (B) puanı bireyin envanteri cevaplandırırken gerçek olarak kendisini yaşantıları doğrultusunda ifade edip etmediği, kendisini savunucu bir tutum içinde olup olmadığı yönünü kabaca ifade eden bir geçerlik puanıdır[53].

Boş bırakılan madde sayısı toplanarak elde edilmektedir. (B) puanının artması negatif olarak yorumlanmaktadır. Cevap kağıdındaki (B) puanının bir alt ölçekte 2 ve toplamda 8 ve daha fazlası olması halinde cevap kağıdı geçersiz sayılmalı ve puanlamaya dahil edilmemelidir[53].

(G) puanı bireyin envanteri dikkatli ve bilinçli bir içgörü ile cevaplandırıp cavaplandırmadığı, dikkatle her maddeyi okuyup incelemeden cevap kağıdını doldurup doldurmadığı gibi envanteri doldurma davranışına ilişkin bir geçerlik puanıdır. Geçerlik puanının olabileceği maksimum değer 8'dir. Uygulamada, (G) puanının 5 ve daha aşağı olması halinde cevap kağıdı geçersiz sayılmakta ve puanlamaya dahil edilmemektedir[53].

(G) puanının elde edilmesi için aynı şekilde işaretlenmiş olması gereken maddeler vardır. Bunlar; (21-167), (42-143), (63-120), (84-95), (105-71), (126-48), (147-25), (168-1) dir. Bu maddeler cevap kağıdında aynı şekilde işaretlenmiş ise puan verilmeli, farklı ise puan verilmemelidir[53].

3.4.2.4.Hacettepe Kişilik Envanteri'nin Güvenirlik ve Geçerliği

Özgüven tarafından, çeşitli gruplar üzerinde envanterin aralıklı tekrarı yöntemiyle yapılan güvenirlik çalışmaları genel sonucu olarak alt ölçeklere ilişkin güvenirlik katsayıları .58 ile .92 arasında ve ortalama .82 civarındadır. Hacettepe Kişilik Envanterinin test-tekrar test güvenirliği(Genel uyum) r=.92, (Kişisel uyum) r=.93, (Sosyal uyum) r=.84; madde analizi değerleri .77 ile .94 arasındadır. Ara korelasyonlar ve iç tutarlılık katsayıları yüksektir. Çalışmamızda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.8670 bulunmuş olup, ölçek geçerli ve güvenilirdir[53].

Normal gruplarla psikiyatri kliniklerinde psikotik ve nevrotik tanısı konmuş bireylere HKE uygulanmıştır. Sonuçlar arasında .01 düzeyinde anlamlı farklar bulunmuştur. Bu çalışmada envanterin alt ölçeklerinin tümünün önemli düzeyde bu grupları birbirinden ayırt edebildiği görülmüştür. Sonuç olarak HKE toplam ve alt ölçeklerinin klinik vakaları normal bireylerden ayırabildiği anlaşılmıştır[53].

Bireyin maksatlı cevaplandırma davranışı üzerinde "yanıltma" ile ilgili çalışma sonuçlarıda kişinin "normal" cevaplandırmadan farklı olarak kendisini önemli düzeyde "uyumlu" ya da "uyumsuz" göstermede başarılı olmadığını göstermektedir[53].

Benzer ölçek geçerliği yöntemi ile yapılan çalışmalarda, HKE puanları ile MMPI alt ölçekleri arasındaki korelasyonların çoğunluğu 50'nin üzerinde olmak üzere 40 ile 78 arasında değişmiştir. SCL-90, Durumluluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği, Benlik Tasarımı ölçekleri ile yapılan "benzer ölçek geçerliği" çalışmalarında HKE'nin klinik vakalarla normal kişileri ayırt edebildiğini göstermiştir[53].

3.4.2.5.Hacettepe Kişilik Envanteri'nin Puanlanması

HKE Evet/Hayır şeklinde iki cevaptan birini seçmeyi öngören "zorunlu seçme yöntemi" ile yanıtlanan bir envanterdir. HKE'nin puanlanmasında alt ölçeklerde her doğru cevap için bir puan verilmelidir. Buna göre alt ölçeklerden alınabilecek maksimum ve minumum puanlar Şekil-1'de verilmiştir.

	Min-Max
Genel Uyum	0-160
Kişisel uyum	0-80
Sosyal uyum	0-80
Kendini gerçekleştirme	0-20
Duygusal kararlılık	0-20
Nevrotik eğilimler	0-20
Psikotik belirtiler	0-20
Aile ilişkisi	0-20
Sosyal ilişkiler	0-20
Sosyal normlar	0-20
Antisosyal eğilim	0-20

Şekil 1:Hacettepe Kişilik Envanteri Ölçeklerinden Alınabilecek Puanlar

HKE toplam puanları olan "Kişisel Uyum", "Sosyal Uyum" ve "Genel Uyum" puanlarını elde etmek için alt ölçek puanları toplanmalıdır. İlk dört alt ölçekten alınan puan toplanarak Kişisel Uyum , sonraki dört alt ölçekten alınan puan toplanarak Sosyal Uyum puanları elde edilir. Sekiz alt ölçeğe ilişkin puanlar toplanarak Genel Uyum puanları elde edilir[53].

HKE'de hangi maddenin hangi alt ölçeğe ait olduğu ve soruların doğru cevapları Şekil 2'de verilmiştir[53].

		E	H		E	H		E	H		E	H		E	H		E	H		E	H		E	H
KG	1		x	22		x	43	x		64	x		85		x	106	x		127	x		148		x
	2	x		23		x	44	x		65	x		86		x	107		x	128	x		149		x
													87		x	108		x	129		x	150		x
DK	3		x	24		x	45		x	66		x	88		x	109	x		130		x	151		x
	4		x	25	x		46		x	67		x	89		x	110		x	131		x	152		x
	5		x	26		x	47		x	68		x												
NE	6		x	27		x	48		x	69		x	90		x	111		x	132		x	153		x
	7		x	28		x	49		x	70		x	91		x	112		x	133		x	154		x
													92	x		113		x	134		x	155		x
PB	8		x	29		x	50		x	71		x	93		x	114		x	135		x	156		x
	9		x	30		x	51		x	72		x	94		x	115		x	136	x		157		x
	10		x	31		x	52		x	73		x												
Aİ	11		x	32	x		53		x	74		x	95	x		116		x	137		x	158		x
	12	x		33	x		54		x	75		x	96		x	117		x	138		x	159	x	
													97		x	118		x	139		x	160		x
Sİ	13	x		34	x		55	x		76	x		98		x	119	x		140		x	161		x
	14		x	35	x		56	x		77	x		99		x	120		x	141	x		162	x	
	15	x		36	x		57		x	78	x													
SN	16	x		37		x	58	x		79	x		100	x		121	x		142	x		163		x
	17		x	38	x		59	x		80		x	101	x		122		x	143	x		164	x	
													102		x	123		x	144		x	165		x
AE	18		x	39		x	60		x	81		x	103		x	124		x	145		x	166		x
	19		x	40		x	61		x	82		x	104		x	125		x	146	x		167		x
	20		x	41		x	62		x	83	x													
G	21		x	42	x		63		x	84	x		105		x	126		x	147	x		168		x

Şekil 2:Hacettepe Kişilik Envanteri Cevap Anahtarı

3.4.2.6.Hacettepe Kişilik Envanteri Puanlarının Normları

Envanterden elde edilen puanlar "ham puan"lardır. Ham puanlar bireyin ölçülen nitelikler yönünden durumunun ne olduğu hakkında açık bir anlam ifade etmez. Bireyin aldığı puan bir referans grubuna göre karşılaştırıldığı zaman bir anlam kazanır[53].

HKE'ne ilişkin bireysel puanların yorumlanması için "yüzdelik normlar" geliştirilmiştir. Buna göre, çeşitli norm gruplarına ilişkin yüzdelik puanların kritik

ve önemli değerleri verilmiştir. Bu amaçla yüzdelik puanların ortalamalarının ham puan karşılığı olan %50 (GU puanı karşılığı = 82) ve %75 (GU puanı karşılığı = 95) yüzdelik ile uyumsuzluk işareti olarak algılanan kritik bölgeyi oluşturan %25(GU puanı karşılığı = 70) yüzdelik verilmiştir. Şekil 3'de HKE'nin çeşitli norm gruplarına uygulanmasından elde edilen yüzdelik normların ham puan karşılıkları verilmiştir[53].

Yüzdelik Nomlar	KG	DK	NE	PB	Aİ	Sİ	SN	AE	KU	SU	GU
%75	12	11	12	12	13	13	13	12	43	52	95
%50	9	8	9	9	10	10	10	9	36	46	82
%25	6	5	6	6	7	7	7	6	30	40	70

Şekil 3:Hacettepe Kişilik Envanteri Yüzdelik Normların Ham Puan Karşılıkları

HKE'den alınan puanların azalması uyum puanlarının düştüğü anlamına gelmektedir. Buna göre; %25'in karşılığı olan puanlar "uyumsuzluk" ucuna ilişkin "kritik bölgenin" üst sınırını göstermektedir. Bu sütündaki puanlarla, bunlardan daha düşük puan alanlar, o alt ölçeğin işaret ettiği nitelikler bakımından bazı uyum problemleri olabileceği olasılığını hatırlatmaktadır[53].

3.4.3. Aile Değerlendirme Ölçeği

ADÖ ABD'de Brown Üniversitesi ve Butler Hastanesi tarafından Aile Araştırma Programı çerçevesinde geliştirilmiş olup, ailenin işlevlerini hangi konularda yerine getirebildiğini belirleyen ve sorun alanlarını ortaya çıkaran bir ölçü aracıdır[16](Ek-4).

Ölçek McMaster Aile İşlevleri Modelinin klinik olarak aileler üzerine uygulanmasıyla elde edilmiştir. Bu ölçek ailenin yapısal ve örgütsel özelliğini ve aile üyeleri arasındaki etkileşimi, "sağlıklı" ve "sağlıksız" olarak ayırt edebilecek şekilde tanımlamıştır. ADÖ yedi alt ölçekten oluşmuştur. Yedi alt ölçeğin operasyonel tanımları aşağıda belirtilmiştir:

3.4.3.1.ADÖ Alt Ölçekleri

Problem Çözme:

Bu boyut ailenin etkili bir şekilde işlevlerinin yerine getirebileceği düzeyde maddi ve manevi sorunlarını çözme becerisi olarak açıklanmaktadır. Sorunun ortaya çıkmasından çözümlenmesine kadar olan dönemi kapsar[16].

İletişim:

Aile üyeleri arasındaki bilgi alışverişi olarak tanımlanmaktadır. Burada ailenin etkili bir iletişim içinde olup olmadığı ölçülmektedir. Bu nedenle, üyeler arası sözlü iletişimin içeriğinin açık olup olmadığı, kişilerin söylemek istediklerini doğrudan ifade edip etmedikleri üzerinde durulmaktadır[16].

Roller:

Roller, ailenin maddi ve manevi gereksinimlerini karşılayan davranış kalıplarıdır. Ailenin kaynaklarını kullanımı, bakıp büyütme, destekleme ve kişisel gelişim sağlama, aile sistemini idare etme gibi konularda bir davranış kalıbı geliştirip geliştirmediği üzerinde odaklanmaktadır. İlave olarak roller ile ilgili boyut, görevlerin belirgin ve eşit olarak üyelere dağılımı ile aile üyeleri tarafından sorumlu bir şekilde yerine getirilip getirilmemesini de içermektedir. Para, konut, giyim, yeme gibi maddi ihtiyaçların karşılanması rollere bağlı olarak ele alınmaktadır. Bu konuda işlevsel bir aile, çocukların ve anne-babanın bakımı, beslenme ve gelişmesini sağlayacak şekilde rollerini belirlemiş olan ailedir. İşlevler, para, sağlık gibi konularda kural koymayı ve karar vermeyi gerektirir[16].

Duygusal Tepki Verebilme :

Aile üyelerinin her türlü uyaranlar karşısında en uygun tepkiyi göstermesi anlamına gelmektedir. Burada sevgi, mutluluk, neşe gibi refah ifade eden duyguların yanında kızgınlık, üzüntü, korku gibi acil durumlar da içermektedir. Bir başka deyişle, bu işlevi yerine getirebilen bir ailede aile üyeleri, her türlü duyguyu ağırlıklı bir şekilde sözle ve hareketle ifade edebilir[16].

Gereken İlgiyi Gösterme :

Aile üyelerinin birbirlerine gösterdiği ilgi, bakım ve sevgiyi içerir. En sağlıklı aileler, birbirleriyle orta derecede ilgilenirler. Az ya da çok ilgilenen aileler,

bu konudaki işlevlerini yeterince yerine getiremiyorlar demektir. Çok ilgilenme, aile üyelerinin birbirlerine fazla bağımlı olduğunun, az ilgilenme ise birbirine az sevgi ve ilgi gösterdiklerinin belirleyicisidir[16].

Davranış Kontrolü:

Aile üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama biçimidir. Bu modelde psikolojik ve sosyal tehlike karşısındaki davranışlar değerlendirilir. Ayrıca kontrolün esnek, katı, serbest ve düzensiz oluşu da bu alt ölçekte ele alınmaktadır[16].

Genel Fonksiyonlar:

Yukarıda ifade edilen altı boyutu da kapsayacak şekilde bilgi toplamayı amaçlayan bir alt ölçektir[16].

ADÖ 60 maddeden oluşur. Her madde aile yaşamına ilişkin olumlu ve olumsuz ifadelerin yer aldığı bir cümleden meydana gelmiştir. Maddelerin bazıları sağlıklı işlevleri, bazıları sağlıksız işlevleri tanımlamaktadır. ADÖ'nde yer alan maddelerin alt ölçeklere ve sağlıklı/sağlıksız işlevleri gösterme durumuna göre dağılımı Şekil 4'de gösterilmiştir[16].

	Problem Çözme	İletişim	Roller	Duygusal Tepki Verebilme	Gereken Ilgiyi Gösterme	Davranış Kontrolü	Genel Işlevler
Sağlıklı Işlevleri Gösteren Ifadeler	2,12,24, 38,50,60,	3,18,29 43,59	10,30,40	49,57		20,32,55	6,16,26, 36
Sağlıksız Işlevleri Gösteren Ifadeler		14,22,35, 52	4,8,15, 23,34,45, 53,58	9,19,28, 3,9	5,13,25, 33,37,42, 54	7,17,27, 44,47,48	1,11,21, 31,41,51

Şekil 4:Aile Değerlendirme Ölçeği'nde Yer Alan Maddelerin Alt Ölçeklere ve Sağlıklı Sağlıksız İşlevleri Gösterme Durumuna Göre Dağılımı

ADÖ uygulaması sırasında her madde için "Aynen katılıyorum", "Büyük ölçüde katılıyorum", "Biraz katılıyorum", "Hiç katılmıyorum" maddelerinden biri

seçilerek işaretlenir. Her madde için cevap seçenekleri ve aldıkları puanlar şöyledir[16]:

Seçenekler	Puan
• Aynen Katılıyorum	1
• Büyük Ölçüde Katılıyorum	2
• Biraz Katılıyorum	3
• Hiç Katılmıyorum	4

Ölçeği oluşturan maddelerde iki tür ifade bulunmaktadır. Bunlar sağlıklılık ve sağlıksızlık gösteren ifadelerdir. Bazı maddelerde "Aynen katılıyorum" seçeneği sağlıklı aile işlevlerini gösterdiği halde, diğerinde "Hiç katılmıyorum" seçeneği sağlıklılık göstergesi olmaktadır. Örneğin, "Aynen katılıyorum" seçeneği 34 maddede sağlıksız aile işlevini, 26 maddede ise sağlıklı aile işlevini göstermektedir. Ölçeğin değerlendirilmesinde, hesaplamada kolaylık sağlamak amacıyla sağlıksızlık gösteren sorulara verilen puanlar 5'ten çıkartılarak her maddede "Aynen katılıyorum" seçeneğinin en sağlıklı aile işlevini, "Hiç katılmıyorum" seçeneğinin ise en sağlıksız aile işlevini göstermesi sağlanmaktadır. Tüm maddelerde 1 en sağlıklı cevabı, 4 en sağlıksız cevabı temsil etmektedir. Bu şekilde elde edilen puanların her alt boyut için toplanarak ortalaması alınır. Her bir boyutta o boyutun içerdiği maddelerin %40'ından fazlası cevapsız bırakılmış ise, ortalama puan hesaplanmaz ve o kişinin puanı geçersiz sayılır. Test uygulanan her kişi için yedi alt ölçek puanı elde edilmektedir. Aile puanları ise bir ailedeki 12 yaş üzerinde bulunan ve ölçeği cevaplayan aile üyelerinin her alt ölçekten aldıkları puanların ortalaması alınarak bulunur. Ölçek puanları, 1.0 (sağlıklı) ile 4.0 (sağlıksız) arasında değişir. Bulut araştırmasında, her alt ölçek için hesaplanan puan ortalamaları 4.0'e yaklaştıkça o işlev açısından sağlıksızlığın arttığı yolunda bir yorum yapmakla beraber, sağlıklılığı ve sağlıksızlığı ayırt edecek bir puan saptama yoluna da gidildiğini belirtmiştir. En sağlıksız puanın 4.0 olduğuna göre, teorik olarak 2.0'nin sağlıklı ve sağlıksız işlevleri ayırt eden bir puan olabileceğini belirtmektedir. Ancak bu durumda en küçük puanın 1.0 olması nedeniyle sağlıksızlık alanının daha geniş tutulduğu göze çarpmaktadır. Bulut, 2.0'nin üzerindeki puan ortalamalarının aile işlevlerinde sağlıksızlığa doğru bir gidişin göstergesi olduğuna dikkati çekerek, teorik olarak, 2.0'nin ayırt edici bir sayı olarak kabul edildiğini ifade etmektedir[16].

3.4.3.2. ADÖ'nün Geçerlik ve Güvenirliği

Ölçeğin geçerlilik çalışması 1983'te Epstein ve Bishop tarafından yapılmıştır. Daha sonra 1985 yılında ikinci geçerlilik ve güvenirlik çalışması Miller, Bishop, Epstein, Keitner tarafından, Türkiye'de ise 1990 yılında Bulut tarafından yapılmıştır. Aile Değerlendirme Ölçeği Türkçe Formunun test-tekrar test güvenilirliği 0.62 ve 0.90 olarak saptanmıştır. İç tutarlılık değerleri ise 0.38 ve 0.86 olarak belirlenmiştir. Çalışmamızda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.93 olarak bulunmuştur.Ölçek geçerli ve güvenilir bulunmuştur[16].

Bu form ve ölçekler ile belirlenmek istenen çalışma değişkenleri şunlardır:

Bağımlı Değişkenler

Hacettepe Kişilik Envanteri alt ölçek puanları ve toplam puanlar (genel uyum, sosyal uyum, kişisel uyum) bağımlı değişkenlerdir.

Bağımsız Değişkenler

Aile Değerlendirme Ölçeği alt boyut puanları bağımsız değişkenlerdir.

3.5. Verilerin Toplanması ve Etik Konular

Araştırmaya başlamadan önce İstanbul Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Zeytinburnu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden yazılı onay alınmıştır. Zeytinburnu Santral Mensucat ve Anadolu Lisesi Müdürü ve rehber öğretmeni ile görüşülerek rehberlik derslerinde uygulama yapılmıştır. Öğrencilere araştırmanın amacı açıklanmıştır. Çalışmaya katılmak istemeyen öğrenciler çalışma dışı tutulmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin yazılı onamları alınmıştır(Ek-1).

3.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Elde edilen veriler özel bir istatistik danışmanlık firmasında çalışan uzman istatistikçi tarafından değerlendirilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 10.0 programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metodların (Ortalama, Standart sapma, frekans) yanısıra normal dağılım gösteren parametrelerin iki grup karşılaştırmalarında Student t testi kullanılmıştır. Parametrelerin birbirleri ile ilişkilerinde normal dağılım gösteren parametreler için Pearson korelasyon testi

kullanılmıştır. Ölçeklerin geçerlilik güvenilirlik analizi Reliability Analizi ile değerlendirilmiştir. Sonuçlar % 95'lik güven aralığında, anlamlılık $p<0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir[27].

Korelasyon katsayısının gücü ise şöyledir[27];

- 0.00-0.25 Çok Zayıf
- 0.26-0.49 Zayıf
- 0.50-0.69 Orta
- 0.70-0.89 Yüksek
- 0.90-1.00 Çok Yüksek

3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, İstanbul İl'indeki bir lise ile sınırlıdır. Evreni bir lise öğrencilerinin oluşturduğu göz önüne alındığında, araştırmanın genellenebilirliği düşüktür. Araştırmada kullanılan ölçeklerin madde sayılarının fazla olması öğrencilerin çalışmaya katılmayı kabul etmelerini olumsuz etkilemiştir.Veri toplama aracı olarak kullanılan anket yönteminin yapısından kaynaklanan sınırlılıklar mevcuttur. Öğrencilerin tüm soruları doğru cevapladığı kabul edilmiştir.

Araştırmada uyum düzeyi düşük olan ve olmayan öğrencilerin aile işlevi algıları araştırılmış, ailenin işlevsel olup olmadığı belirlenmemiştir. Bu nedenle uyum bozukluğu olup olmaması mı öğrencinin aile işlevi algısını etkiliyor yoksa, ailenin işlevsel olup olmaması mı öğrencinin uyum düzeyini etkiliyor belirlenememiştir.

4. BULGULAR

Çalışma Ekim 2006 tarihinde yaşları 13 ile 18 arasında değişmekte olan; 167'si kız (% 60.7) ve 108'i erkek (% 39.3) olmak üzere toplam 275 lise öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması 15.75±1.06'dır. Genel uyum puanı düşük olanlarda yaş ortalaması 15,97±1,22, genel uyum puanı düşük olmayanlarda 15,71±1,02 bulunmuştur.

Tablo 1 :Genel Uyum Puanına Göre Demografik Özelliklerin Değerlendirilmesi

Demografik Özellikler		Genel Uyum Puanı		Toplam n=275
		Düşük n=44	Düşük Olmayan n=231	
Cinsiyet n(%)	**Kız**	25 (%56,8)	142 (%61,5)	167(60,7)
	Erkek	19 (%43,2)	89 (%38,5)	108(39,3)
Okul Başarı Düzeyi n(%)	**Zayıf**	3 (%6,8)	-	3(1,1)
	Orta	15 (%34,1)	49 (%21,2)	64(23,3)
	İyi	20 (%45,5)	122 (%52,8)	142(51,6)
	Pekiyi	6 (%13,6)	60 (%26,0)	66(24,0)
Büyüdüğü Yer n(%)	**Köy- kasaba**	5 (%11,4)	4 (%1,7)	9(3,3)
	Şehir	8 (%18,2)	27 (%11,7)	35(12,7)
	Büyükşehir	31 (%70,5)	198 (%85,7)	229(83,3)
	Yurtdışı	-	2 (%0,9)	2(0,7)
En Uzun Süre Yaşadığı Yer n(%)	**Köy- kasaba**	3 (%6,8)	1 (%0,4)	4(1,5)
	Şehir	5 (%11,4)	24 (%10,4)	29(10,5)
	Büyükşehir	35 (%79.5)	205 (%88,7)	240(87,3)
	Yurtdışı	1 (%2,3)	1 (%0,4)	2(0,7)

Genel uyum puanına göre demografik özelliklerin değerlendirilmesi Tablo:1'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Genel Uyum Puanına Göre Öğrencilerin Anne-Babasının Eğitim ve Meslek Özelliklerinin Dağılımı

Anne-Baba Eğitimi ve Mesleği		Genel Uyum Puanı		Toplam n=275
		Düşük n=44	Düşük Olmayan n=231	
Anne-Babanın Yaşama Durumu n(%)	**Anne baba yaşıyor**	42 (%95,5)	223 (%96,5)	265(96,4)
	Anne ölü	-	2 (%0,9)	2(0,7)
	Baba ölü	2 (%4,5)	6 (%2,6)	8(2,9)
Annenin Eğitim Durumu n(%)	**Okuryazar değil**	6 (%13,6)	4 (%1,7)	10(3,6)
	İlkokul	17 (%38,6)	70 (%30,3)	87(31,6)
	Ortaokul	9 (%20,5)	42 (%18,2)	51(18,5)
	Lise	9 (%20,5)	91 (%39,4)	100(36,4)
	Üniversite ve üzeri	3 (%6,8)	24 (%10,4)	27(9,8)
Babanın Eğitim Durumu n(%)	**Okuryazar değil**	2 (%4,5)	1 (%0,4)	3(1,1)
	İlkokul	14(%31,8)	40 (%17,3)	54(19,6)
	Ortaokul	5 (%11,5)	49 (%21,2)	54(19,6)
	Lise	13 (%29,5)	86 (%37,2)	99(36,0)
	Üniversite ve üzeri	10 (%22,7)	55 (%23,8)	65(23,6)
Annenin Mesleği n(%)	**Ev hanımı**	38 (%86,4)	182 (%78,8)	220(80,0)
	İşçi	1 (%2,3)	10 (%4,3)	11(4,0)
	Memur	4 (%9,1)	14 (%6,1)	18(6,5)
	Serbest meslek	-	7 (%3,0)	7(2,5)
	Diğer	1 (%2,3)	18 (%7,8)	19(6,9)
Babanın Mesleği n(%)	**Çalışmıyor**	2 (%4,5)	2 (%0,9)	4(1,5)
	İşçi	4 (%9,1)	27 (%11,7)	31(11,3)
	Memur	5 (%11,4)	38 (%16,5)	43(15,6)
	Serbest meslek	25 (%56,8)	92 (%39,8)	117(42,5)
	Diğer	8 (%18,2)	72 (%31,2)	80(29,1)

Genel uyum puanına göre öğrencilerin anne-babasının eğitim ve meslek özelliklerinin dağılımı Tablo: 2'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Genel Uyum Puanına Göre Öğrencilerin Aileye İlişkin Özelliklerinin Dağılımları

Aileye İlişkin Özellikler		Genel Uyum Puanı		Toplam n=275
		Düşük n=44	Düşük Olmayan n=231	
Aile Yapısı n(%)	**Çekirdek aile**	38 (%86,4)	205(%88,7)	243(88,4)
	Geniş aile	4 (%9,1)	17 (%7,4)	21(7,6)
	Parçalanmış	2 (%4,5)	9 (%3,9)	11(4,0)
Ailedeki Çocuk Sayısı n(%)	**1**	4 (%9,3)	29 (%12,7)	34(13,5)
	2	19 (%44,2)	115(%50,4)	134(48,7)
	3	8(%18,6)	53(%23,2)	61(22,2)
	4 ve üzeri	12(%27,9)	31 (%13,6)	43(15,6)
Ailenin Gelir Durumu n(%)	**Düşük**	2 (%4,5)	9 (%3,9)	11(4,0)
	Orta	39(%88,6)	206(%89,2)	245(89,1)
	Yüksek	3(%6,8)	16(%6,9)	19(6,9)

Genel uyum puanına göre öğrencilerin aileye ilişkin özelliklerinin dağılımları Tablo:3'de gösterilmiştir.

Tablo 4: Hacettepe Kişilik Envanteri Puan Ortalamalarının Dağılımı

	Min-Max	Ort±SD
Genel Uyum	54-148	100,29±18,67
Kişisel uyum	19-74	45,65±11,59
Sosyal uyum	32-77	54,64±8,78
Kendini gerçekleştirme	5-20	14,04±2,87
Duygusal kararlılık	2-19	9,92±3,62
Nevrotik eğilimler	1-19	11,31±3,83
Psikotik belirtiler	2-20	10,38±3,60
Aile ilişkisi	4-20	14,79±3,74
Sosyal ilişkiler	3-20	14,45±3,60
Sosyal normlar	5-20	13,49±2,69
Antisosyal eğilim	3-19	11,91±3,18

Hacettepe Kişilik Envanteri puan ortalamalarının dağılımı Tablo:4'de gösterilmiştir.

Tablo 5: Genel Uyum Durumuna Göre Hacettepe Kişilik Envanteri Puanlarının Değerlendirilmesi

HKE	Genel Uyum Puanı		"t" "p"
	Düşük Ort±SD	Düşük olmayan Ort±SD	
Kişisel uyum	29,77±5,90	48,67±9,80	t: 12.358; p: 0,001**
Sosyal uyum	41,82±6,40	57,09±6,83	t: 13.721; p: 0,001**
Kendini gerçekleştirme	10,50±2,08	14,71±2,48	t: 10.563; p: 0,001**
Duygusal kararlılık	6,04±2,38	10,66±3,33	t: 8.756; p: 0,001**
Nevrotik eğilimler	6,82±2,70	12,16±3,39	t: 9.864; p: 0,001**
Psikotik belirtiler	6,41±2,04	11,13±3,33	t: 9.078; p: 0,001**
Aile ilişkisi	10,79±3,32	15,55±3,31	t: 8.738; p: 0,001**
Sosyal ilişkiler	10,86±3,64	15,13±3,17	t: 7.993; p: 0,001**
Sosyal normlar	11,79±2,35	13,81±2,63	t: 4.737; p: 0,001**
Antisosyal eğilim	8,36±2,46	12,58±2,84	t: 9.203; p: 0,001**

Genel uyum durumuna göre Hacettepe Kişilik Envanteri puanlarının değerlendirilmesi Tablo:5'de gösterilmiştir. % 50 yüzdelik dilimin karşılığı olan HKE puanları; Kendini gerçekleştirme alt boyutunda 9 puan, Duygusal kararlılık alt boyutunda 8 puan, Nevrotik eğilimler alt boyutunda 9 puan, Psikotik belirtiler alt boyutunda 9 puan, Aile ilişkisi alt boyutunda 10 puan, Sosyal ilişkiler alt boyutunda 10 puan, Sosyal normlar alt boyutunda 10 puan, Antisosyal eğilim alt boyutunda 9 puan, Kişisel uyum boyutunda 36 puan, Sosyal uyum boyutunda 46 puan ve Genel uyum boyutunda 82 puandır. Çalışmamızda uyum düzeyleri belirlenirken Genel Uyum puanı göz önüne alınmıştır. Araştırmamızda uygulama yaptığımız grubun; uyum düzeyi düşük olmayanların prevelansı %84; uyum düzeyi düşük olanların prevelansı ise % 16'dır. Tedavi edici ruh sağlığı uygulamalarına alınması gereken, yani HKE normlarına göre %25 yüzdelik dilimin karşılığı olan 70 puan ve altında puan alan öğrenci sayısı 15'dir. Prevelansı ise %5.45'dir.

Tablo 6: **Öğrencilerin Aile İşlevini Algılama Durumlarının Dağılımı**

	Min-Max	Ort±SD
Problem Çözme	1-4	1,98±0,63
İletişim	1-3,44	1,93±0,54
Roller	1,09-3,18	1,92±0,44
Duygusal tepki verebilme	1-4	1,93±0,64
Gereken ilgiyi gösterme	1-3,43	2,04±0,50
Davranış kontrolü	1-3,22	1,91±0,48
Genel işlevler	1-3,90	1,72±0,57

Öğrencilerin aile işlevini algılama durumlarının dağılımı Tablo:6'da gösterilmiştir. Buna göre öğrenciler "Gereken İlgiyi Gösterme" alt boyutu dışında aile işlevlerini sağlıklılık yönünde algılamaktadırlar.

Tablo 7: Uyum Puanı Düşük Olan ve Olmayan Öğrencilerin Aile İşlevlerini Algılama Durumlarının Karşılaştırılması

ADÖ	Genel Uyum Puanı		*"t"*	*"p"*
	Düşük Ort±SD	Düşük Olmayan Ort±SD		
Problem çözme	2,39±0,59	1,90±0,60	t: 5.016;	p: 0,001**
İletişim	2,32±0,56	1,86±0,50	t: 5.515;	p: 0,001**
Roller	2,32±0,44	1,84±0,40	t: 7.012;	p: 0,001**
Duygusal tepki verebilme	2,31±0,64	1,85±0,61	t: 4.459;	p: 0,001**
Gereken ilgiyi gösterme	2,35±0,48	1,98±0,48	t: 4.680;	p: 0,001**
Davranış kontrolü	2,33±0,44	1,83±0,44	t: 6.897;	p: 0,001**
Genel işlevler	2,21±0,63	1,63±0,51	t: 6.697;	p: 0,001**

Uyum puanı düşük olan ve olmayan öğrencilerin aile işlevlerini algılama durumlarının karşılaştırılması Tablo:7 'de gösterilmiştir. Genel uyum puanları düşük olan ve olmayan öğrencilerin ADÖ alt boyutlarına göre aile işlevini algılama durumları karşılaştırıldığında ADÖ'nin tüm alt boyutlarında genel uyum puanı düşük olan öğrenciler aile işlevlerini "sağlıksızlık" yönünde, düşük olmayanlar ise "sağlıklılık" yönünde algılamaktadırlar.

Tablo 8: Öğrencilerin Genel Uyum Puanları ile Aile İşlevlerini Algılama Durumları Arasındaki İlişki n=275

HKE		Problem çözme	İletişim	Roller	Duygusal tepki verebilme	Gereken ilgiyi gösterme	Davranış kontrolü	Genel işlevler
Genel uyum	r	-0,410	-0,511	-0,536	-0,458	-0,451	-0,450	-0,559
	p	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**
Kişisel uyum	r	-0,298	-0,402	-0,422	-0,334	-0,399	-0,341	-0,435
	p	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**
Sosyal uyum	r	-0,479	-0,557	-0,584	-0,534	-0,433	-0,507	-0,616
	p	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**
Kendini	r	-0,255	-0,342	-0,369	-0,331	-0,327	-0,337	-0,372
gerçekleştime	p	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**
Duygusal	r	-0,119	-0,174	-0,242	-0,146	-0,301	-0,217	-0,226
kararlılık	p	0,049*	0,004*	0,001**	0,016*	0,001**	0,001**	0,001**
Nevrotik	r	-0,312	-0,405	-0,417	-0,325	-0,359	-0,318	-0,434
eğilimler	p	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**
Psikotik	r	-0,304	-0,413	-0,375	-0,319	-0,337	-0,271	-0,414
belirtiler	p	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**
Aile ilişkisi	r	-0,506	-0,615	-0,540	-0,541	-0,402	-0,421	-0,613
	p	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**
Sosyal	r	-0,185	-0,245	-0,256	-0,262	-0,128	-0,244	-0,268
ilişkiler	p	0,002**	0,001**	0,001**	0,001**	0,034*	0,001**	0,001**
Sosyal	r	-0,255	-0,165	-0,254	-0,225	-0,160	-0,270	-0,253
normlar	p	0,001**	0,006**	0,001**	0,001**	0,008**	0,001**	0,001**
Antisosyal	r	-0,301	-0,396	-0,472	-0,350	-0,443	-0,399	-0,460
eğilim	p	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**	0,001**

r: Pearson korelasyon analizi

**p<0,05* ***p<0,01*

Öğrencilerin genel uyum puanları ile aile işlevlerini algılama durumları arasındaki ilişki Tablo: 8'de gösterilmiştir.

Tablo 9: Genel Uyum Düzeyi Düşük Öğrencilerin Genel Uyum Puanları ile Aile İşlevlerini Algılama Durumları Arasındaki İlişki n=44

HKE		Problem çözme	İletişim	Roller	Duygusal tepki verebilme	Gereken ilgiyi gösterme	Davranış kontrolü	Genel işlevler
Genel uyum	**r**	-0,235	-0,285	-0,126	-0,250	-0,055	-0,059	-0,272
	p	***0,124***	***0,060***	***0,413***	***0,102***	***0,725***	***0,706***	***0,074***
Kişisel uyum	**r**	0,167	0,154	0,145	0,248	0,145	0,181	0,196
	p	***0,279***	***0,318***	***0,347***	***0,104***	***0,347***	***0,241***	***0,202***
Sosyal uyum	**r**	-0,461	-0,514	-0,299	-0,554	-0,205	-0,243	-0,536
	p	***0,002****	***0,001****	***0,049****	***0,001****	***0,182***	***0,112***	***0,001****
Kendini gerçekleştirme	**r**	0,016	0,218	0,051	0,061	0,111	0,024	0,086
	p	***0,920***	***0,155***	***0,740***	***0,696***	***0,475***	***0,878***	***0,579***
Duygusal kararlılık	**r**	0,251	0,322	0,148	0,369	0,148	0,143	0,319
	p	***0,101***	***0,033****	***0,337***	***0,014****	***0,338***	***0,355***	***0,035****
Nevrotik eğilimler	**r**	0,072	-0,077	0,026	0,082	0,078	0,143	0,042
	p	***0,641***	***0,621***	***0,866***	***0,596***	***0,617***	***0,356***	***0,786***
Psikotik belirtiler	**r**	0,078	-0,051	0,160	0,116	0,031	0,142	0,051
	p	***0,613***	***0,743***	***0,299***	***0,452***	***0,841***	***0,358***	***0,744***
Aile ilişkisi	**r**	-0,383	-0,565	-0,380	-0,480	-0,290	-0,381	-0,466
	p	***0,010****	***0,001****	***0,011****	***0,001****	***0,056***	***0,011****	***0,001****
Sosyal ilişkiler	**r**	-0,195	-0,034	0,067	-0,191	0,245	0,143	-0,145
	p	***0,204***	***0,828***	***0,668***	***0,214***	***0,109***	***0,355***	***0,347***
Sosyal normlar	**r**	-0,158	-0,235	-0,097	-0,328	-0,144	-0,060	-0,255
	p	***0,306***	***0,125***	***0,532***	***0,030****	***0,351***	***0,697***	***0,095***
Antisosyal eğilim	**r**	-0,241	-0,301	-0,271	-0,198	-0,366	-0,271	-0,306
	p	***0,114***	***0,047****	***0,076***	***0,199***	***0,014****	***0,075***	***0,043****

r: Pearson korelasyon analizi

*p<0,05 **p<0,01

Genel uyum düzeyi düşük öğrencilerin genel uyum puanları ile aile işlevlerini algılama durumları arasındaki ilişki Tablo:9 'da gösterilmiştir.

Tablo 10: Genel Uyum Düzeyi Düşük Olmayan Öğrencilerin Genel Uyum Puanları ile Aile İşlevlerini Algılama Durumları Arasındaki İlişki n=231

HKE		Problem çözme	İletişim	Roller	Duygusal tepki verebilme	Gereken ilgiyi gösterme	Davranış kontrolü	Genel işlevler
Genel uyum	**r**	-0,315	-0,451	-0,443	-0,413	-0,417	-0,307	-0,486
	p	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****
Kişisel uyum	**r**	-0,200	-0,339	-0,309	-0,283	-0,361	-0,188	-0,359
	p	***0,002*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****
Sosyal uyum	**r**	-0,388	-0,482	-0,507	-0,479	-0,376	-0,390	-0,528
	p	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****
Kendini gerçekleştirme	**r**	-0,144	-0,290	-0,249	-0,279	-0,276	-0,197	-0,279
	p	***0,029****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,003*****	***0,001*****
Duygusal kararlılık	**r**	-0,009	-0,084	-0,106	-0,081	-0,253	-0,071	-0,125
	p	***0,886***	***0,205***	***0,107***	***0,218***	***0,001*****	***0,285***	***0,057***
Nevrotik eğilimler	**r**	-0,238	-0,337	-0,325	-0,272	-0,318	-0,196	-0,371
	p	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,003*****	***0,001*****
Psikotik belirtiler	**r**	-0,228	-0,354	-0,286	-0,267	-0,279	-0,136	-0,344
	p	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,039****	***0,001*****
Aile ilişkisi	**r**	-0,448	-0,556	-0,452	-0,482	-0,329	-0,280	-0,552
	p	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****
Sosyal ilişkiler	**r**	-0,042	-0,148	-0,144	-0,172	-0,066	-0,142	-0,120
	p	***0,527***	***0,025****	***0,029****	***0,009*****	***0,321***	***0,031****	***0,069***
Sosyal normlar	**r**	-0,196	0,059	-0,179	-0,132	-0,083	-0,206	-0,151
	p	***0,003*****	***0,375***	***0,006*****	***0,044****	***0,209***	***0,002*****	***0,021****
Antisosyal eğilim	**r**	-0,183	-0,292	-0,367	-0,276	-0,370	-0,262	-0,353
	p	***0,005*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****	***0,001*****

r: Pearson korelasyon analizi

*p<0,05 **p<0,01

Genel uyum düzeyi düşük olmayan öğrencilerin genel uyum puanları ile aile işlevlerini algılama durumları arasındaki ilişki Tablo:10 'da gösterilmiştir.

5. TARTIŞMA

Bu çalışma koruyucu ve tedavi edici ruh sağlığı uygulamalarına alınması gereken uyum düzeyi düşük öğrencilerin aile işlevi algıları ile ruhsal açıdan sağlıklı kabul edilebilen uyum düzeyi düşük olmayan öğrencilerin aile işlevi algıları arasında fark olup olmadığını araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamıza katılan olguların %16'sının uyum düzeyi % 50'lik dilimin altında, %84'ünün uyum düzeyi % 50'lik dilimin üstündedir. Özgüven 'e [53] göre %50 yüzdelik dilimin altında bulunan bireyler uyum bozukluğu yönünden risk altındadır ve ona göre HKE normal bireylerle klinik vakaların ayırımında kullanılabilecek bir ölçektir[53].

Çalışmamızda öğrencilerin uyum düzeylerine bakılmaksızın aile işlevlerini nasıl algıladıkları değerlendirildiğinde; öğrencilerin tüm alt boyutlarda ailelerini sağlıklı algıladıkları görülmüştür. Sadece "Gereken İlgiyi Gösterme" alt boyutunda öğrencilerin aile işlevi algıları sağlıksızlık yönünde ortalama değerin (2.00) biraz üstündedir (Tablo.6).

"Gereken İlgiyi Gösterme", ailelerin az ya da çok ilgilendiğini gösteren bir boyut olup; az ilgi gösterme sevgisizliğin, çok ilgi gösterme ise bağımlılığın bir göstergesidir. Bu nedenle ergenlik döneminde ilgi gösterme ortalama bir düzeyde olmak zorundadır. Çalışmamızda bu boyutun diğerlerine göre daha sağlıksız algılanmasında her iki uçta da cevap verilmesinin etkili olduğu söylenebilir.

Öğrenciler uyum düzeylerine göre sınıflandırıldıklarında ise(Tablo.5); uyum düzeyi düşük olan tüm öğrenciler ailelerini tüm alt boyutlarda işlevlerini yerine getirme bakımından "sağlıksız" olarak algılarken, uyum düzeyi düşük olmayan tüm öğrenciler ailelerini "sağlıklı" olarak algılamaktadırlar(Tablo.7).

Gündüz[32] 2006 yılında uyum problemleri olan öğrencilerin bu sorunun anne baba, öğretmen ve kendileri tarafından ele alınış biçimlerini incelediği araştırmasında; aile işlevlerinin sağlıksızlaşmasının çocuklardaki uyum problemlerini artırdığını belirlemiştir. Bu sonuçlar bizim çalışmamızla uygunluk göstermektedir.

Kabasakal[38kaynak:32p.63] 2001 yılında, uyum sorunu olan çocukların aile işlevlerini iyileştirmede anne eğitim gruplarının etkisini araştırdığı çalışmasında,

uyum sorunlu çocukların ailelerinin sağlıksız aile işlevlerine; uyum sorunu olmayan çocukların sağlıklı aile işlevlerine sahip olduklarını belirlemiştir. Bu veriler sonuçlarımızı destekler niteliktedir.

Kumbasar ve Bulut'un[46] 1997 yılında uyum bozukluğu tanısı konan üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları bir araştırmada; merkeze başvuran öğrencilerin aile işlevlerini tüm alt boyutlarda sağlıksız (%51.6-%82.3) olarak algıladıkları belirlenmiştir. "Problem Çözme" alt boyutu ise en sağlıksız olarak algılanan boyuttur. Ailenin halen var olan ve gelecekte çıkabilecek sorunlara işlevsel bir şekilde çözüm getirebilme performansı olarak tanımlanan bu boyutta merkeze başvuran gençlerin çoğu, ailelerini yetersiz veya işlevsiz olarak algılamışlardır. Bu veriler sonuçlarımızla benzerlik göstermektedir.

Bulut'un[16] bildirdiğine göre Miller, Kabacoff ve Keitner (1986) tarafından psikiyatrik hastaların aile işlevlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada farklı tanı konmuş hastaların ailelerinin, farklı işlevlerde bozukluk gösterdiği tesbit edilmiştir. İletişim, Gereken İlgiyi Gösterme ve Genel İşlevler boyutlarında en sağlıksız işleve sahip ailelerin, uyum bozukluğu tanısı konan hastaların aileleri olduğu görülmüştür. Araştırmacılar bu bulguya dayanarak ailede belirli konulardaki işlev bozukluklarının belirli ruh hastalıklarına zemin hazırladığını ifade etmektedirler. Bizim araştırmamızda uyum düzeyleri düşük olan öğrenciler tüm alt boyutlarda ailelerini sağlıksız algılamaktadır. Bununla birlikte "Gereken İlgiyi Gösterme" alt boyutu en sağlıksız algılanan aile işlevidir(Tablo.7).

Öğrencilerin Uyum Düzeyi ile Aile İşlevlerini Algılama Durumları Arasındaki İlişki

Çalışmaya katılan tüm olguların uyum düzeyleri ve aile işlevlerini algılama durumları arasındaki ilişkiye bakıldığında tüm boyutlarda negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Yani HKE puanı azaldıkça, ADÖ puanları artmakta ve öğrenciler aile işlevlerini "sağlıksızlık" yönünde algılamaktadırlar. Aile işlevleri boyutlarını ayrı ayrı ele aldığımızda;

Problem Çözme

Çalışmamızda, HKE 'nin "**Genel Uyum** " boyutu ile ADÖ 'nin "**Problem Çözme**" alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki

bulunmuştur. Yani öğrencilerin genel uyum düzeyleri arttıkça, ailelerini sorunları çözme becerisi iyi olan aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Kişisel Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"Problem Çözme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin kişisel uyum düzeyleri arttıkça ailelerini sorunları çözme becerisi iyi olan aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Kendini Gerçekleştirme"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Problem Çözme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani kendine güvenme, yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine karar verebilme, doğru bildiğini söyleme, bir işe yaradığı duygusu olma gibi özelliklerin düzeyi arttıkça; öğrenciler ailelerini sorunları çözme becerisi iyi olan aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Duygusal Kararlılık"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Problem Çözme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani duygusal yönden kararlı olma, kendine güvenme, az üzülme, alıngan olmama gibi özelliklerin düzeyi arttıkça; öğrenciler ailelerini sorunları çözme becerisi iyi olan aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Nevrotik Eğilimler"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Problem Çözme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani benliğini olduğu gibi kabul etme, mükemmelliyetçi olmama, eleştiriye açık olma düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini sorunları çözme becerisi iyi olan aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Psikotik Belirtiler"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Problem Çözme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani insanlardan uzaklaşma, yalnız kalma eğilimi, dikkatini toplamakta zorlanma ve hayal kurma eğilimi gibi psikotik belirtileri olmama düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini sorunları çözme becerisi iyi olan aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Sosyal Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"Problem Çözme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki

bulunmuştur. Yani öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini sorunları çözme becerisi iyi olan aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Aile İlişkisi"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Problem Çözme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani anne babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler içinde olma, ailesini sevme ve ailesi tarafından sevilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini sorunları çözme becerisi iyi olan aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Sosyal İlişkiler"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Problem Çözme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani uyumlu ve sosyal becerileri yüksek olma, grup içerisinde rahat davrama ve kabul görme, başkalarını sevme ve başkaları tarafından sevilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini sorunları çözme becerisi iyi olan aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Sosyal Normlar"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Problem Çözme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani başkalarının haklarını anlayışla karşılama, kişisel isteklerini grubun gereksinimlerine göre erteleyebilme veya değiştirebilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini sorunları çözme becerisi iyi olan aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Antisosyal Eğilim"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Problem Çözme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani antisosyal eğilimleri olmama; bilinçli olarak toplumsal normlara ters düşmeme, sert, öfkeli, kavgacı ve saygısız tutumlar göstermeme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini sorunları çözme becerisi iyi olan aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Gündüz[32] araştırmasında ailede problem çözme işlevi sağlıksızlaştıkça; çocuklardaki somatik sorunlar, anksiyete/depresyon, sosyal sorunlar, düşünce sorunları, dikkat sorunları, suça yönelik davranışlar, saldırgan davranışlar, içe yönelim, dışa yönelim sorunları gibi uyum problemlerinin arttığını belirlemiştir.

Gündüz'ün[32] bildirdiğine göre anne babanın anlaşamadığı, aralarında süreğen kavgalar ve tartışmaların bulunduğu aile ortamında büyüyen çocuklar,

sürekli bir duygusal gerilim içinde bulunmakta ve akranlarına göre yoğun bir uyumsuzluk göstermektedir. Bu çocuklar güvensizlik, aşağılık, utangaçlık duygularını geliştirmekte; ya da saldırganlık, kavgacılık, düşmanlık, itaatsizlik gibi davranışlara sahip olmaktadırlar. Aile içinde sağlıklı problem çözme yöntemlerini öğrenemeyen çocuk, karşılaştığı sorun durumlarla baş edebilmeyi öğrenemeyeceği için duygusal ve davranışsal problemler geliştirmeye daha yatkın hale gelebilmektedir.

Bu sonuçlar bizim bulgularımızla benzerlik göstermektedir.

İletişim

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Genel Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"İletişim"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin genel uyum düzeyleri arttıkça, ailelerini etkili iletişim sürdüren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Kişisel Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"İletişim"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin kişisel uyum düzeyleri arttıkça ailelerini etkili iletişim sürdüren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Kendini Gerçekleştirme"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"İletişim"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani kendine güvenme, yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine karar verebilme, doğru bildiğini söyleme, bir işe yaradığı duygusu olma düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini etkili iletişim sürdüren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Duygusal Kararlılık"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"İletişim"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani duygusal yönden kararlı olma, kendine güvenme, az üzülme, alıngan olmama düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini etkili iletişim sürdüren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Nevrotik Eğilimler"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"İletişim"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani benliğini olduğu gibi kabul etme, mükemmelliyetçi olmama,

eleştiriye açık olma düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini etkili iletişim sürdüren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Psikotik Belirtiler”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“İletişim”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani insanlardan uzaklaşma, yalnız kalma eğilimi, dikkatini toplamakta zorlanma ve hayal kurma eğilimi gibi psikotik belirtileri olmama düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini etkili iletişim sürdüren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Sosyal Uyum ”** boyutu ile ADÖ ‘nin **“İletişim”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini etkili iletişim sürdüren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Aile İlişkisi”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“İletişim”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani anne babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler içinde olma, ailesini sevme ve ailesi tarafından sevilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini etkili iletişim sürdüren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Sosyal İlişkiler”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“İletişim”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani uyumlu ve sosyal becerileri yüksek olma, grup içerisinde rahat davranma ve kabul görme, başkalarını sevme ve başkaları tarafından sevilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini etkili iletişim sürdüren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Sosyal Normlar”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“İletişim”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani başkalarının haklarını anlayışla karşılama, kişisel isteklerini grubun gereksinimlerine göre erteleyebilme veya değiştirebilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini etkili iletişim sürdüren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Antisosyal Eğilim”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“İletişim”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani antisosyal eğilimleri olmama; bilinçli olarak toplumsal normlara

ters düşmeme, sert, öfkeli, kavgacı ve saygısız tutumlar göstermeme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini etkili iletişim sürdüren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Gündüz[32] araştırmasında ailede iletişim işlevi sağlıksızlaştıkça; çocuklardaki sosyal içe dönüklük, somatik sorunlar, anksiyete/depresyon, sosyal sorunlar, düşünce sorunları, dikkat sorunları, suça yönelik davranışlar, saldırgan davranışlar, içe yönelim, dışa yönelim sorunları gibi uyum problemlerinin arttığını belirlemiştir.

Gündüz'ün[32] bildirdiğine göre aile içerisinde duygu, düşünce ve sorunlar açık ve direkt ifade edilemediğinde; ya bastırılmakta ya da dolaylı veya saldırgan yollarla ifade edilmektedir. Bu durum da aile bireylerinin yaşadıkları sorunların çözümlenememesine yol açacağı gibi, uyum sorunlarının ortaya çıkmasında önemli bir rol oynayabilmektedir.

Balcıoğlu'nun[9] bildirdiğine göre; sert ve otoriter bir baba, çocukta olumsuz tavırların oluşmasına, onun uyumsuz bir birey olmasına, hatta evden kaçma gibi antisosyal davranışlar göstermesine sebep olmaktadır.

Bu sonuçlar bizim bulgularımızla benzerlik göstermektedir.

Roller

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Genel Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"Roller"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin genel uyum düzeyleri arttıkça, ailelerini aile içindeki görevleri belirgin ve eşit olarak üyelere dağılmış aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Kişisel Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"Roller"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin kişisel uyum düzeyleri arttıkça, ailelerini aile içindeki görevleri belirgin ve eşit olarak üyelere dağılmış aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Kendini Gerçekleştirme"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Roller"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani kendine güvenme, yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine karar verebilme, doğru bildiğini söyleme, bir işe yaradığı duygusu olma düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini aile içindeki görevleri belirgin ve eşit olarak üyelere dağılmış aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Duygusal Kararlılık”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Roller”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani duygusal yönden kararlı olma, kendine güvenme, az üzülme, alıngan olmama gibi özelliklerin düzeyi arttıkça; öğrenciler ailelerini aile içindeki görevleri belirgin ve eşit olarak üyelere dağılmış aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Nevrotik Eğilimler”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Roller”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani benliğini olduğu gibi kabul etme, mükemmelliyetçi olmama, eleştiriye açık olma düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini aile içindeki görevleri belirgin ve eşit olarak üyelere dağılmış aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Psikotik Belirtiler”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Roller”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani insanlardan uzaklaşma, yalnız kalma eğilimi, dikkatini toplamakta zorlanma ve hayal kurma eğilimi gibi psikotik belirtileri olmama düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini aile içindeki görevleri belirgin ve eşit olarak üyelere dağılmış aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Sosyal Uyum ”** boyutu ile ADÖ ‘nin **“Roller”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini aile içindeki görevleri belirgin ve eşit olarak üyelere dağılmış aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Aile İlişkisi”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Roller”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani anne babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler içinde olma, ailesini sevme ve ailesi tarafından sevilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini aile içindeki görevleri belirgin ve eşit olarak üyelere dağılmış aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Sosyal İlişkiler”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Roller”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani uyumlu ve sosyal becerileri yüksek olma, grup içerisinde rahat davrama ve kabul görme, başkalarını sevme ve başkaları tarafından sevilme

düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini aile içindeki görevleri belirgin ve eşit olarak üyelere dağılmış aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Sosyal Normlar"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Roller"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani başkalarının haklarını anlayışla karşılama, kişisel isteklerini grubun gereksinimlerine göre erteleyebilme veya değiştirebilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini aile içindeki görevleri belirgin ve eşit olarak üyelere dağılmış aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Antisosyal Eğilim"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Roller"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani antisosyal eğilimleri olmama; bilinçli olarak toplumsal normlara ters düşmeme, sert, öfkeli, kavgacı ve saygısız tutumlar göstermeme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini aile içindeki görevleri belirgin ve eşit olarak üyelere dağılmış aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8) .

Gündüz[32] araştırmasında ailede roller işlevi sağlıksızlaştıkça; çocuklardaki sosyal içe dönüklük, somatik sorunlar, anksiyete/depresyon, sosyal sorunlar, düşünce sorunları, dikkat sorunları, suça yönelik davranışlar, saldırgan davranışlar, cinsel sorunlar, içe yönelim, dışa yönelim sorunları gibi uyum problemlerinin arttığını belirlemiştir.

Gündüz'ün[32] bildirdiğine göre aşırı koruyucu ailelerde, görevler eşit ve belirgin biçimde aile üyeleri arasında dağıtılmadığı, çocuğun görevleri onun adına yerine getirildiği, her an başına olumsuz bir şey gelecekmiş gibi yaklaşıldığı için, çocukta kendine güven duygusu gelişmemekte, çocuk ya içe dönmekte ya da dışsallaştırma sorunlarını ortaya çıkarmaktadır. Çocuğun hastalıkları aşırı abartıldığı, üzerine aşırı düşüldüğü için çocukta somatik sorunlar ortaya çıkabilmaktedir. Aşırı koruyucu ailelerde çocuk bağımsız olarak karar verme ve girişimlerde bulunmada kendine güvensiz olmakta, ailesinin sevgi ve bağımlılığını yitireceği korkusu ile de aşırı kaygılı olmaktadır. Ailenin koruyucu tutumunun sonucu olarak, çocuk bağımlı, kendine güvensiz, kararsız, silik bir kişilik olmakta; aile içinde ve dışında sosyal uyum problemleri ortaya çıkabilmektedir.

Bu sonuçlar bizim bulgularımızla benzerlik göstermektedir.

Duygusal Tepki Verebilme

Çalışmamızda**,,** HKE ‘nin **“Genel Uyum ”** boyutu ile ADÖ ‘nin **“Duygusal Tepki Verebilme”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin genel uyum düzeyleri arttıkça, ailelerini her türlü duygunun ifade edilebildiği aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Kişisel Uyum ”** boyutu ile ADÖ ‘nin **“Duygusal Tepki Verebilme”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin kişisel uyum düzeyleri arttıkça ailelerini her türlü duygunun ifade edilebildiği aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Kendini Gerçekleştirme”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Duygusal Tepki Verebilme”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani kendine güvenme, yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine karar verebilme, doğru bildiğini söyleme, bir işe yaradığı duygusu olma düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini her türlü duygunun ifade edilebildiği aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Duygusal Kararlılık”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Duygusal Tepki Verebilme”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani duygusal yönden kararlı olma, kendine güvenme, az üzülme, alıngan olmama gibi özelliklerin düzeyi arttıkça; öğrenciler ailelerini her türlü duygunun ifade edilebildiği aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Nevrotik Eğilimler”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Duygusal Tepki Verebilme”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani benliğini olduğu gibi kabul etme, mükemmelliyetçi olmama, eleştiriye açık olma düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini her türlü duygunun ifade edilebildiği aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Psikotik Belirtiler”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Duygusal Tepki Verebilme”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani insanlardan uzaklaşma, yalnız kalma eğilimi, dikkatini toplamakta zorlanma ve hayal kurma eğilimi gibi psikotik belirtileri

olmama düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini her türlü duygunun ifade edilebildiği aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Sosyal Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"Duygusal Tepki Verebilme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini her türlü duygunun ifade edilebildiği aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Aile İlişkisi"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Duygusal Tepki Verebilme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani anne babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler içinde olma, ailesini sevme ve ailesi tarafından sevilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini her türlü duygunun ifade edilebildiği aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Sosyal İlişkiler"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Duygusal Tepki Verebilme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani uyumlu ve sosyal becerileri yüksek olma, grup içerisinde rahat davrama ve kabul görme, başkalarını sevme ve başkaları tarafından sevilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini her türlü duygunun ifade edilebildiği aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Sosyal Normlar"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Duygusal Tepki Verebilme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani başkalarının haklarını anlayışla karşılama, kişisel isteklerini grubun gereksinimlerine göre erteleyebilme veya değiştirebilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini her türlü duygunun ifade edilebildiği aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Antisosyal Eğilim"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Duygusal Tepki Verebilme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani antisosyal eğilimleri olmama; bilinçli olarak toplumsal normlara ters düşmeme, sert, öfkeli, kavgacı ve saygısız tutumlar göstermeme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini her türlü duygunun ifade edilebildiği aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Gündüz[32] araştırmasında ailede duygusal tepki verebilme işlevi sağlıksızlaştıkça; çocuklardaki sosyal içe dönüklük, anksiyete/depresyon, düşünce sorunları, dikkat sorunları, suça yönelik davranışlar, saldırgan davranışlar, cinsel sorunlar, içe yönelim, dışa yönelim sorunları gibi uyum problemlerinin arttığını belirlemiştir.

Gündüz'ün[32] bildirdiğine göre "ruh sağlığı açısından tüm duyguların gerektiğinde yaşanıp, uygun yollarla ifadesi önemlidir. Ailede duygusal etkileşim azlığı, çocuğun diğerleri ile başarılı ilişkiler kuramamasına, bunun sonucunda da sosyal gelişiminde gecikme yaşanmasına ve saldırganlık gibi olusuz davranışlar göstermesine neden olabilmektedir."

Bu sonuçlar bizim bulgularımızla benzerlik göstermektedir.

Gereken İlgiyi Gösterme

Çalışmamızda**,,** HKE 'nin **"Genel Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"Gereken İlgiyi Gösterme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrenciler, genel uyum düzeyleri arttıkça, ailelerini aile üyelerinin birbirlerine yeterli düzeyde ilgi, bakım ve sevgi gösteren aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Kişisel Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"Gereken İlgiyi Gösterme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin kişisel uyum düzeyleri arttıkça ailelerini aile üyelerinin birbirlerine yeterli düzeyde ilgi, bakım ve sevgi gösteren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Kendini Gerçekleştirme"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Gereken İlgiyi Gösterme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani kendine güvenme, yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine karar verebilme, doğru bildiğini söyleme, bir işe yaradığı duygusu olma düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini aile üyelerinin birbirlerine yeterli düzeyde ilgi, bakım ve sevgi gösteren aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Duygusal Kararlılık"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Gereken İlgiyi Gösterme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani duygusal yönden kararlı olma, kendine güvenme,

az üzülme, alıngan olmama gibi özelliklerin düzeyi arttıkça; öğrenciler ailelerini aile üyelerinin birbirlerine yeterli düzeyde ilgi, bakım ve sevgi gösteren aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Nevrotik Eğilimler"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Gereken İlgiyi Gösterme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani benliğini olduğu gibi kabul etme, mükemmelliyetçi olmama, eleştiriye açık olma düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini aile üyelerinin birbirlerine yeterli düzeyde ilgi, bakım ve sevgi gösteren aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Psikotik Belirtiler"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Gereken İlgiyi Gösterme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani insanlardan uzaklaşma, yalnız kalma eğilimi, dikkatini toplamakta zorlanma ve hayal kurma eğilimi gibi psikotik belirtileri olmama düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini aile üyelerinin birbirlerine yeterli düzeyde ilgi, bakım ve sevgi gösteren aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Sosyal Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"Gereken İlgiyi Gösterme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini aile üyelerinin birbirlerine yeterli düzeyde ilgi, bakım ve sevgi gösteren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Aile İlişkisi"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Gereken İlgiyi Gösterme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani anne babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler içinde olma, ailesini sevme ve ailesi tarafından sevilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini aile üyelerinin birbirlerine yeterli düzeyde ilgi, bakım ve sevgi gösteren aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Sosyal İlişkiler"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Gereken İlgiyi Gösterme"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani uyumlu ve sosyal becerileri yüksek olma, grup içerisinde rahat davrama ve kabul görme, başkalarını sevme ve başkaları tarafından sevilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini aile üyelerinin birbirlerine yeterli düzeyde ilgi, bakım ve sevgi gösteren aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Sosyal Normlar”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Gereken İlgiyi Gösterme”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani başkalarının haklarını anlayışla karşılama, kişisel isteklerini grubun gereksinimlerine göre erteleyebilme veya değiştirebilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini aile üyelerinin birbirlerine yeterli düzeyde ilgi, bakım ve sevgi gösteren aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Antisosyal Eğilim”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Gereken İlgiyi Gösterme”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani antisosyal eğilimleri olmama; bilinçli olarak toplumsal normlara ters düşmeme, sert, öfkeli, kavgacı ve saygısız tutumlar göstermeme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini aile üyelerinin birbirlerine yeterli düzeyde ilgi, bakım ve sevgi gösteren aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Gündüz[32] araştırmasında ailede gereken ilgiyi gösterme işlevi sağlıksızlaştıkça; çocuklarda sosyal içe dönüklük, somatik sorunlar, anksiyete/ depresyon, sosyal sorunlar, düşünce sorunları, dikkat sorunları, suça yönelik davranışlar, saldırgan davranışlar, cinsel sorunlar, içe yönelim, dışa yönelim sorunları gibi uyum problemlerinin arttığını belirlemiştir.

Gündüz’ün[32] bildirdiğine göre “koruyucu tutumun olduğu ailelerde, anne baba çocukları ile aşırı düzeyde ilgilenmekte ve onlarla ilgili her şeyi kendileri yapmak istemektedirler. Çocuklarını gereğinden fazla denetleyerek çocuklarının bireysel ve bağımsız yaşantılarına olanak vermemektedirler.

Koruyucu tutumun hakim olduğu ailelerde gereken ilgiyi gösterme işlevi sağlıksızdır. Çocuğa karşı aşırı ilgi ve düşkünlük, çocuğun yalnızca kendisi ile ilgilenerek, yaşam savaşından kaçmasına, onu koruyan kişiler olmadığında kendini açıkta ve yalnız hissetmesine neden olmaktadır. [32]

Aşırı himaye edilen çocuklar, yalnızlıktan korkmakta, sürekli olarak terk edilme korkuları içinde olmaktadır. Anne babalarına uzun süre bağlı kaldıkları için, başkalarıyla yakın ilişki kuramamaktadırlar. [32]

İlgisiz anne baba tutumunda; anne baba çocuklarının yaşantısı ile ilgilenmemekte, çocuğun davranışlarını kontrol etmemekte, çocuğun temel

ihtiyaçlarına duyarsız kalarak onu ihmal etmektedirler. Ailenin ilgisiz tutumunun sonucu olarak çocukta kızgın, saldırgan, kavgacı ya da içe dönük, bastırılmış bir kişilik ortaya çıkabilmektedir. İlgisiz tutumun hakim olduğu ailelerde gereken ilgiyi gösterme işlevi sağlıksız olmaktadır. [32]

Bu sonuçlar bizim bulgularımızla benzerlik göstermektedir.

Davranış Kontrolü

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Genel Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"Davranış Kontrolü"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrenciler, genel uyum düzeyleri arttıkça, ailelerini üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama yönünden yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Kişisel Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"Davranış Kontrolü"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin kişisel uyum düzeyleri arttıkça ailelerini üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama yönünden yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Kendini Gerçekleştirme"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Davranış Kontrolü"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani kendine güvenme, yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine karar verebilme, doğru bildiğini söyleme, bir işe yaradığı duygusu olma düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama yönünden yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Duygusal Kararlılık"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Davranış Kontrolü"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani duygusal yönden kararlı olma, kendine güvenme, az üzülme, alıngan olmama gibi özelliklerin düzeyi arttıkça; öğrenciler ailelerini üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama yönünden yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Nevrotik Eğilimler"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Davranış Kontrolü"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani benliğini olduğu gibi kabul etme, mükemmelliyetçi

olmama, eleştiriye açık olma düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama yönünden yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Psikotik Belirtiler"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Davranış Kontrolü"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani insanlardan uzaklaşma, yalnız kalma eğilimi, dikkatini toplamakta zorlanma ve hayal kurma eğilimi gibi psikotik belirtileri olmama düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama yönünden yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Sosyal Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"Davranış Kontrolü"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama yönünden yeterli aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Aile İlişkisi"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Davranış Kontrolü"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani anne babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler içinde olma, ailesini sevme ve ailesi tarafından sevilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama yönünden yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Sosyal İlişkiler"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Davranış Kontrolü"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani uyumlu ve sosyal becerileri yüksek olma, grup içerisinde rahat davrama ve kabul görme, başkalarını sevme ve başkaları tarafından sevilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama yönünden yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Sosyal Normlar"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Davranış Kontrolü"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani başkalarının haklarını anlayışla karşılama, kişisel isteklerini grubun gereksinimlerine göre erteleyebilme veya değiştirebilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama yönünden yeterli aileler olarak algılamaktadırlar(Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Antisosyal Eğilim”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Davranış Kontrolü”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani antisosyal eğilimleri olmama; bilinçli olarak toplumsal normlara ters düşmeme, sert, öfkeli, kavgacı ve saygısız tutumlar göstermeme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama yönünden yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Gündüz[32] araştırmasında ailede davranış kontrolü işlevi sağlıksızlaştıkça; çocuklarda somatik sorunlar, anksiyete/depresyon, düşünce sorunları, dikkat sorunları, suça yönelik davranışlar, saldırgan davranışlar, içe yönelim, dışa yönelim sorunları gibi uyum problemlerinin arttığını belirlemiştir.

Gündüz’ün[32] bildirdiğine göre davranış kontrolü işlevi sağlıksız olan ailelerde; aşırı gevşek disiplin uygulanarak, evde çocukların egemenliğinin kabul edilmesi; bu çocukların anne ve babalarına hükmedip, onlara çok az saygı göstermelerine ve zamanla anne baba ile yetinmeyip ev dışındaki kimselere de egemen olmanın yollarını aramalarına yol açabilmektedir. Bu çocukların ev içinde ve ev dışında çok düşük bir sosyal uyum göstermelerinin nedeni; anne baba tarafından dürtülerini rahatça dışa dökmelerine izin verilmesinin denetimsiz davranışların oluşmasına yol açmış olmasıdır. Aşırı sert ve otoriter disiplin yöntemi, yani aile de davranış kontrolü işlevinin katı oluşu, olumsuz ve itaatsiz çocukların yetişmesine neden olmaktadır. Çocukların bu olumsuz davranışları da, anne baba çocuk ilişkisinin daha da bozulmasına yol açmaktadır. Bu karşılıklı etkileşim de çocukların uyum problemlerinin artmasına, devamına yol açabilmektedir.

Bu sonuçlar bizim bulgularımızla benzerlik göstermektedir.

Genel İşlevler

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Genel Uyum ”** boyutu ile ADÖ ‘nin **“Genel İşlevler”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrenciler, genel uyum düzeyleri arttıkça, ailelerini genel işlevlerini yerine getirme bakımından yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Kişisel Uyum ”** boyutu ile ADÖ ‘nin **“Genel İşlevler”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki

bulunmuştur. Yani öğrencilerin kişisel uyum düzeyleri arttıkça ailelerini genel işlevlerini yerine getirme bakımından yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Kendini Gerçekleştirme"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Genel İşlevler"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani kendine güvenme, yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine karar verebilme, doğru bildiğini söyleme, bir işe yaradığı duygusu olma düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini genel işlevlerini yerine getirme bakımından yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Duygusal Kararlılık"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Genel İşlevler"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında, negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani duygusal yönden kararlı olma, kendine güvenme, az üzülme, alıngan olmama gibi özelliklerin düzeyi arttıkça; öğrenciler ailelerini genel işlevlerini yerine getirme bakımından yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Nevrotik Eğilimler"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Genel İşlevler"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani benliğini olduğu gibi kabul etme, mükemmelliyetçi olmama, eleştiriye açık olma düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini genel işlevlerini yerine getirme bakımından yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Psikotik Belirtiler"** alt boyutu ile ADÖ 'nin **"Genel İşlevler"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani insanlardan uzaklaşma, yalnız kalma eğilimi, dikkatini toplamakta zorlanma ve hayal kurma eğilimi gibi psikotik belirtileri olmama düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini genel işlevlerini yerine getirme bakımından yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8) .

Çalışmamızda**,** HKE 'nin **"Sosyal Uyum "** boyutu ile ADÖ 'nin **"Genel İşlevler"** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri arttıkça, öğrenciler ailelerini genel işlevlerini yerine getirme bakımından yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Aile İlişkisi”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Genel İşlevler”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani anne babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler içinde olma, ailesini sevme ve ailesi tarafından sevilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini genel işlevlerini yerine getirme bakımından yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Sosyal İlişkiler”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Genel İşlevler”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani uyumlu ve sosyal becerileri yüksek olma, grup içerisinde rahat davrama ve kabul görme, başkalarını sevme ve başkaları tarafından sevilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini genel işlevlerini yerine getirme bakımından yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Sosyal Normlar”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Genel İşlevler”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani başkalarının haklarını anlayışla karşılama, kişisel isteklerini grubun gereksinimlerine göre erteleyebilme veya değiştirebilme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini genel işlevlerini yerine getirme bakımından yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Çalışmamızda**,** HKE ‘nin **“Antisosyal Eğilim”** alt boyutu ile ADÖ ‘nin **“Genel İşlevler”** alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani antisosyal eğilimleri olmama; bilinçli olarak toplumsal normlara ters düşmeme, sert, öfkeli, kavgacı ve saygısız tutumlar göstermeme düzeyleri arttıkça; öğrenciler ailelerini genel işlevlerini yerine getirme bakımından yeterli aileler olarak algılamaktadırlar (Tablo.8).

Gündüz[32] araştırmasında ailede genel işlevler sağlıksızlaştıkça; çocuklarda sosyal içe dönüklük, somatik sorunlar, anksiyete/depresyon, sosyal sorunlar, düşünce sorunları, dikkat sorunları, suça yönelik davranışlar, saldırgan davranışlar, içe yönelim, dışa yönelim sorunları gibi uyum problemlerinin arttığı belirlenmiştir. Bu veriler bizim sonuçlarımızı destekler niteliktedir.

Nazlı[34kaynak:32p.166] çocuk ve gençlerde görülen psikiyatrik rahatsızlıkların en önemli nedenlerinden birinin aile yapısındaki sağlıksız etkenlerin varlığı olduğunu

belirtmektedir. Yapılan araştırmalar, aile ortamının sağlıklı olup olmamasının aile üyelerinin ruh sağlığı üzerinde büyük rol oynadığını göstermektedir.

Bununla birlikte, aile ve ergen sürekli bir etkileşim içindedir ve birbirlerini olumlu ya da olumsuz olarak etkilerler. Aile ergenin uyum sağlamasında etkili olan faktörlerden biridir. Ancak ergenin uyumunu etkileyen başka faktörlerde bulunmaktadır. Bu nedenle aile sağlıklı olsada ergen aileyi sağlıksız olarak algılayabilir. Çalışmamızda ailenin sağlıklı olup olmadığı araştırılmamış, sadece ergenin aileyi nasıl algıladığına bakılmıştır. Ergenin uyumunu etkileyen diğer faktörlerle birlikte aile işlevlerinin değerlendirildiği ve ailenin sağlıklı olup olmadığının araştırıldığı çalışmalar yapılmalıdır.

Bireyin ergenlik döneminde yaşadığı kimlik bunalımını sağlıklı bir şekilde atlatarak, olumlu kişilik özellikleri geliştirmesinde en büyük görev aileye düşmektedir. Toplum ruh sağlığı hemşiresinin görevi ise; aileyi sağlıklı özellikler geliştirme yönünden desteklemektir. Ayrıca ergende uyum sorunlarına neden olan diğer etkenleride ortaya çıkararak ergene yaklaşımda bulunmak toplum ruh sağlığı hemşiresinin işlevlerinden biridir[61].

Toplum sağlığının yükseltilebilmesi için bireyin ailesi ve çevresiyle bir bütün olarak ele alınması, sağlık sorunları incelenirken diğer aile bireylerinin ve çevrenin göz önünde bulundurulması zorunludur. Toplum ve aile olarak ergenlik döneminin varlığını kabul etmek ve özelliklerini iyi bilmek gerekir[13,56].

Sonuç olarak;

Sağlıklı birey, sağlıklı ve bütünlüğü ile işlevsel aileyi oluşturacak, sağlıklı aile sağlıklı toplumu oluşturacaktır[22].

KAYNAKLAR

1. Akbalık G.F., Karaduman D.B., Oral A.E, Özdoğan B. Yurtdışından Dönen Türk Öğrencilerin Uyum Düzeyleri ve Benlik Algıları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.*2003; **36:(1-2).**
2. Alperten T.N.İ., ODTÜ Öğrencilerinin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bireysel, Sosyal ve Ailesel Bazı Etmenler. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. *Yayınlanmamış Doktora Tezi.* Ankara: 1993.
3. Anderson G., Family Relationship, Adjustment and Well-Being in a Longitudinal Study of Children in Care. *Child and Family Social Work* . Blackwell Publishing Ltd.2005;**10 :**43-56
4. Andrews E.E.*Understanding and Working With Family Units, Helping Client With Special Concerns.* Ed. Eisenberg S., Patterson L.E., Houghton M., 1979.
5. Anonim., Çocuk - Ergen Terapisi [Online] Erişim; 21.05.2007 http://egebireyselgelisim.com/index.php?option=com_content&task=view&id=16&Itemid=33
6. Aslıtürk C., Sağlıklı Aile, Evlilik ve Terapi,[Online] Erişim; 21.05.2007 http://egebireyselgelisim.com/index.php?option=com_content&task=view&id=8&Itemid=2
7. Balcı T.Yetiştirme Yurdu ile Ailesi Yanında Kalan Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerinin Okul Başarısına Etkisi .Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Samsun:1999.
8. Balcıoğlu İ. Stres , Gençlik, Kentleşme, Şiddet. *Yeni Symposium* 2001;**39(1)** :49-56.
9. Balcıoğlu İ., Kocabaşoğlu N., Savrun M.B. Suç, Göç, Çocuk. *Yeni Symposium* 2000;**38(2)** :51-55.
10. Barry P.D. *Mental Health - Mental Illness* . Sixth Edition. Lippincott:1998.
11. Bauer A.M.,Boyce T.W., Prophecies of Childhood: How Children's Social Environments And Biological Propensities Affect The Health of Populations. *International Journal of Behavioral Medicine*.2004; **Vol.11**:164-175.
12. Bıyıklı L., Korunmaya Muhtaç Çocukların Gelişim ve Uyum Sorunları. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi.* Ankara: 1976.

13. Birsöz S.,Gençlik Dönemine İlişkin Biopsikososyal Sorunlar ve Sağlık. *Aile ve Toplum Dergisi* . 1991 Mart; **Cilt:1**.
14. Bostan S. 14-16 Yaş Ergenlerin Uyum Düzeylerinin ve Ana-Baba Tutumlarının İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Ankara:1993.
15. Boyd M.A., *Psychiatric Nursing ; Contemporary Practice*. Lippincott; 2002.
16. Bulut I., Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı. Ankara, Özgüzeliş Matbaası; 1990.
17. Çakır O. Üniversite Öğrencilerinin Uyuma Yönelik Başa Çıkma Davranışları, Depresyon ve Psikolojik Belirtiler. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.*Trabzon: 2002.
18. Çamur D. G.,Aile İşlevleri ile Ailenin Sosyal, Demografik ve Ekonomik Nitelikleri ve Yaşam Döngüsü Arasındaki İlişkiler. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.*Ankara: 2000.
19. Danacı A.E., Karaca N., Deveci A. Şizofreni Hastalarında Aile İşlevselliği ile Sosyal İşlevsellik Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *Türkiye'de Psikiyatri*. 2005;**Cilt 7-3**.
20. Dizman H.,Gürsoy F. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıfa Devam Eden Anne Yoksunu Olan ve Olmayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri.*Kastamonu Eğitim Dergisi.* 2005;**13(2)** : 437-446.
21. Drotar D., Relating Parent and Family Fonctioning To The Psychological Adjustment of Children With Chronic Health Conditions: What Have We Learned? What Do We Need To Know. *Journal of Pediatric Psycology*. 1997;.**22.(2):**149-165.
22. Durukan M. Aile Psikiyatrisi ve Fonksiyonelliği.[Online] Erişim Tarihi 16.01.2007 http://www.sosyalhizmetuzmani.org/ailefonksiyonlari.htm
23. Eğrilmez A, Kültür S. Suisid Girişiminde Bulunan Ergenlerde Yakınlaştırıcı Etkenler ve Aile Yapısı. *XXIV.Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi.* Ankara: UDK Yay.;1989.
24. Erbil N., Divan Z.,Önder P. Ergenlerin Benlik Saygısına Ailelerinin Tutum ve Davranışlarının Etkisi . *Aile ve Toplum Dergisi* . 2006; **10(3).**

25. Erdoğan H.,Şanlı S.H. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Üniversite Yaşamına Uyum Durumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2005;**13(2)** : 479-496.
26. Erefe İ., editör. *Halk Sağlığı Hemşireliği El Kitabı.* İstanbul: Birlik Ofset;1998.
27. Erefe İ., editör. *Hemşirelikte Araştırma İlke, Süreç ve Yöntemleri* İstanbul: Odak Ofset;2002.
28. Eroğlu N., Empatik Eğilim Düzeyleri Farklı Annelerin Çocuklarının Uyum ve Başarı Düzeyleri. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Ankara:1995.
29. Ertem Ü., Yazıcı S., Ergenlik Döneminde Psiko-Sosyal Sorunlar ve Depresyon. Aile ve Toplum. 2006; 8**(3):** 9.
30. Eskin M., Ergen Ruh Sağlığı Sorunları ve İntihar Davranışıyla İlişkileri.*Klinik Psikiyatri*. 2000; **3:** 228-234.
31. Gökcan K., Ailede İletişim. .[Online] Erişim Tarihi 12.02.2007. http://www.sosyalhizmetuzmani.org/ailedeiletisimler.htm
32. Gündüz U.H., Uyum Sorunları Olan Öğrencilerin Anne-Baba, Öğretmen ve Kendileri Tarafından Bu Sorunun Ele Alınış Biçiminin Değerlendirilmesi.Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.*İzmir:2006
33. Gönüllü M. Lise Öğrencilerinin Bulundukları Liseye Göre Gösterdikleri Toplumsal Farklılıklar. *C.Ü.Sosyoloji Tartışmaları Dergisi*. 2003 Eylül; **1**: 28-50.
34. Harmanlı, Z. Evlilikte Uyum ve Çatışma ile Aile İşlevleri ve Çocukların Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. *Yüksek Lisans Bitirme Projesi.* İzmir: 2005.
35. Herken N., Özkan İ. Sigara Alışkanlığı ve Ana Baba Tutumu . *Genel Tıp Dergisi* . 1998; **8(2):**85-89.
36. Hofling, Leininger ve Bregg, *Hemşirelikte Ana Psikiyatrik Kavramlar*. Vehbi Koç Vakfı Yayınları No:3.1981.
37. İbrikçi(Şeremet) S. Köyden Kente Göçün Kadının Psikososyal Adaptasyonu Üzerine Etkisi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. *Yayınlanmamış Doktora Tezi.*İstanbul:1996

38. Kabasakal Z.Uyum Sorunlu Çocukların Aile İşlevlerini İyileştirmede Anne Eğitim Gruplarının Etkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. *Yüksek Lisans Bitirme Projesi.*İzmir:2001.
39. Keitner G, Miller I, Fruzetti A, Epstein N, Bishop D, Norman W. Family Functioning and Suicidal Behavior in Psychiatric Inpatients With Major Depression. *Psychiatry.* 1987;**Vol.50**:242-255.
40. Keskin S. Çocuğun Yaş, Cinsiyet, Bilişsel Yetenek ve Anaokuluna Gitmesinin Annenin Ev Kadınlığı Tutumuna Etkisi. *Cerrahpaşa Tıp Dergisi*. Ekim- Aralık ; 2004.
41. Kılıç G.B., Şener Ş. Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklarda Karşıt Olma-Karşıt Gelme Bozukluğu/ Davranış Bozukluğu Eş Hastalanımında Aile İşlevleri ve Psikososyal Değişkenlerin Karşılaştırılması. *Türk Psikiyatri Dergisi.* 2005;**16(1):**21-28.
42. Kızıltan G, Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenler. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. *Yayınlanmamış Doktora Tezi.* Ankara:1984.
43. Köknal Ö., *İnsanı Anlamak*. 2.Basım. Altın Kitaplar Yayınevi;1987.
44. Köknal Ö., *Zorlanan İnsan*. Altın Kitaplar Yayınevi;1987.
45. Kulaksızoğlu A., Ergenlik Dönemi. *Ailede Çocuk Eğitimi.* Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayını. Ankara : 2004.
46. Kumbasar H., Bulut I. Uyum Bozukluğu Tanısı Konan Üniversite Öğrencilerinin Aile İşlevlerini Değerlendirme Biçimleri. *Yeni Symposium* 1997;**35(4)** :126-131.
47. Kuruüzüm A., Kesin Dönüş Yapan İşçi Çocuklarının Uyum Problemi Üzerine Bir Alan Araştırması. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi.* 2002; **(3)**:102-113.
48. Lee C. Theories of Family Adaptabilility: Toward a Synthesis of Olson's Circumplex and The Beauers Systems Models, *Family Process.*1988.
49. Lung F.W. The Relationship Between Life Adjustment and Parental Bonding in Military Personel With Adjustment Disorder in Taiwan. *Military Medicine*. Agust,2002.
50. Morgan T.C. *Psikolojiye Giriş.*14.Basım. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları. Yayın No:1;2000.
51. Öksüz Y. Ergenin Kişilik Gelişiminde Ebeveynin Rolü. Milli Eğitim Dergisi. **155-156**. [Online] Erişim Tarihi 07.02.2007

http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/oksuz.htm

52. Özbay H., Örsel S., Akdemir A., Cinemre B. Ergenlerde Kendilik Algısı ile Psikopatoloji Arasında Bağlantı Var Mı?.*Türk Psikiyatri Dergisi.* 2002; **13(3):** 179-186.
53. Özgüven İ.E. *Hacettepe Kişilik Envanteri El Kitabı.* İkinci Revizyon. Ankara:1992
54. Özmert N.Ö., Erken Çocukluk Gelişiminin Desteklenmesi-III: Aile. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* . 2006; **49**:256-273.
55. Öztürk O. *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları.* 10.Basım. Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri ; 2004.
56. Öztürk Y.,Günay O. Aile Sağlığı El Kitabı. İçinde. *Aile ve Sağlık.* Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları No:83; 1995. syf.3-5.
57. Palabıyıkoğlu R., Azizoğlu S.,Özayar H., Berksun O.E. İntihar Girişimi Olan ve Olmayan Depresiflerin Aile İşlevselliği. *Kriz Dergisi*.1993; **1 (3):** 114-123.
58. Palabıyıkoğlu R., Azizoğlu S., Özayar H., Ercan A. İntihar girişiminde bulunanların Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi.*Kriz Dergisi.* 1993;**1 (2)**: 62-67.
59. Parman T., *Ergenlik yada Merhaba Hüzün.* 2.Basım. Bağlam Yayıncılık; İstanbul: 2003.
60. Patino L.R., Selten J.P., Engeland H.V., Duyx H.M., Kahn R.S., Burger H., Migration, Family Dysfunction and Psychotic Symptoms in Children and Adolescent. *The British Journal of Psychiatry*.2005;**186**: 442-443
61. Pektaş İ., Bilge A., Ersoy M.A., Toplum Ruh Sağlığı Hizmetlerinde Epidemiyolojik Çalışmalar ve Toplum Ruh Sağlığı Hemşireliğinini Rolü. *Anadolu Psikiyatri Dergisi.* 2006;**7:**43-48.
62. Siyez D., Ergenlik Döneminde İntihar Girişimleri: Bir Gözden Geçirme. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2006;**14(2)** : 413-420.
63. Stanley J.C. Critiaque of Sociomotional Adjustment of Adolescent Girls Enrolled in a Residential Acceleration Program. *Gifted-Child-Quarterly.*1991; **V:35:** ss53-66.
64. Sunal Ş., Çam O. Okul Öncesi Dönemi İşitme Engelli Çocukların Ruhsal Uyum Düzeylerinin İncelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 2005; **12(1).**
65. Tuncel N., Şanlı T., Perk M. *Halk Sağlığı Hemşireliği.*T.C.Anadolu Üniversitesi Yayınları No:568.Eskişehir: 1992.

66. Türküm A.S., Kızıltaş A., Bıyık N., Yemenici B. Üniversite Öğrencilerinin Aile İşlevlerinin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. Mayıs 2005; **5(1)** 229-262.
67. Türkiyede Büyümek. UNICEF Türkiye Bülteni. İlkbahar 2006.
68. Uzbaş A. İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Sosyal Becerileri ve Okul Uyumu ile Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir:2003.
69. Velioğlu P., Hemşireliğin *Düşünsel Temelleri*. Alaş Ofset;İstanbul:1994.
70. Velioğlu P., *Hemşirelikte Kavram ve* Kuramlar. Alaş Ofset;İstanbul:1999.
71. Woodward L., Childhood Peer Relationship Problems and Psychosocial Adjustment in Late Adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology*. Feb:1999.
72. Yavuzer H. *Anne Baba ve Çocuk.* 2.Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi; 1988
73. Yavuzer H. *Çocuk ve Suç.*8.Basım.İstanbul:Remzi Kitabevi;.
74. Yıldırım E. Bir Modernite Rüyası: Ailenin Sonu mu?. *Aile ve Toplum Dergisi.* Ocak-Mart 2005;**8(2)**.http://www.aile.gov.tr/tr/?Sayfa=EDergi
75. Yörükoğlu A. *Çocuk Ruh Sağlığı.*26.Basım. İstanbul: Özgür Yayınları;2003.

FORMLAR

EK-1 YAZILI ONAM FORMU

Yazılı Onam Formu ,

Bu belgeyi imzalayarak, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisi Derya KALYENCİOĞLU tarafından yürütülen bu çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ettiğimi belirtirim. Araştırmacı tarafından İl Valiliği ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli onayların alındığını biliyorum. Araştırmaya katılmamın bana doğrudan yararı yok gibi görünüyorsa da , aile işlevselliğinin belirlenmesi okul sağlığı hemşirelerine, öğrencilerin uyum sağlamasına yardım edebilmeleri için yararlı bilgiler sağlayacaktır. Araştırma formunu doldurmanın yaklaşık kırk dakika aldığını ve istediğim zaman araştırmaya katılmaktan vazgeçebileceğimi biliyorum.

İmza

EK-2 DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Değerli öğrenciler,

Bu çalışma uyum düzeyi düşük olan ve olmayan lise öğrencilerinin aile işlevselliğinin belirlenmesi amacıyla yapılmaktadır. Bu araştırmada gizlilik önemli olup, isim vermeniz gerekmemektedir. Araştırmanın güvenilirliği açısından sorulara doğru yanıtlar vermeniz, uyum düzeylerinin ve aile işlevselliğinin belirlenmesinde bize yardımcı olacaktır. Araştırmaya yaptığınız katkı için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Derya KALYENCİOĞLU
İ.Ü.Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Psikiyatri Hemşireliği A.D.

1.Sınıfınız /Şubeniz…….

2.Yaşınız……..

3.Cinsiyetiniz : ( ) Kız ( ) Erkek

4.Okul başarı düzeyiniz:

a) Kötü
b) Zayıf
c) Orta
d) İyi
e) Pekiyi

5. Anne-Babanızın yaşama durumu:

a) Anne baba yaşıyor ( )
b) Anne ölü ( )
c) Baba ölü ( )
d) Her ikisi ölü ( )

6. Annenizin eğitim durumu nedir?

a) Okuryazar değil
b) İlkokul
c) Ortaokul
d) Lise
e) Üniversite ve üzeri

7.Babanızın eğitim durumu nedir?

a) Okuryazar değil
b) İlkokul
c) Ortaokul

d) Lise

e) Üniversite ve üzeri

8.Annenizin mesleği nedir?

a) Ev hanımı

b) İşçi

c) Memur

d) Serbest meslek

e) Diğer

9. Babanızın mesleği nedir?

a) Çalışmıyor

b) İşçi

c) Memur

d) Serbest meslek

e) Diğer

10. Büyüdüğünüz yer aşağıdakilerden hangisidir?

a) Köy-kasaba

b) Şehir

c) Büyükşehir

d) Yurtdışı

11.En uzun süre yaşadığınız yer aşağıdakilerden hangisidir?

a) Köy-kasaba

b) Şehir

c) Büyükşehir

d) Yurtdışı

12.Aile yapınız aşağıdakilerden hangisidir?

a) Çekirdek aile (anne,baba,çocuk)

b) Geniş aile (anne,baba,çocuk,babaanne,dede,hala vs.)

c) Parçalanmış aile (anne, çocuk – baba,çocuk vb.)

13. Ailenizdeki çocuk sayısı nedir?(Siz dahil)…….

14. Ailenizin gelir durumu aşağıdakilerden hangisidir?

a) Düşük

b) Orta

c) Yüksek

EK-3 HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ (HKE)

(Takım A)

(İKİNCİ REVİZYON)

Prof. Dr. İbrahim Ethem ÖZGÜVEN

AÇIKLAMA:

Envanter için ***EVET ya da HAYIR*** şeklinde cevaplandırabilecek sorular vardır. Bu sorular çeşitli durumlarda sizin genellikle ne düşündüğünüz, nasıl duygulandığınız ve ne şekilde davranışta bulunduğunuz ile ilgilidir.

Her soruya cevaplandırırken önce sizin için cevabın ***Evet*** mi yoksa ***Hayır*** mı olduğunu kararlaştırınız, sonra da cevap kağıdında uygun yeri karalayarak işaretleyiniz. Cevaplandırmanın nasıl yapacağını görmek için aşağıda iki örnek verilmiştir.

ÖRNEKLER:

	EVET	HAYIR
1. Geceleri sık sık rüya görür müsünüz?	/ /	■
2. Arkadaşlarınızdan memnun musunuz?	■	/ /

Eğer sık sık rüya görmüyorsanız HAYIR, arkadaşlarınızdan memnunsanız EVET cevabını, yukarıdaki örnekte olduğu gibi işaretlersiniz.

Açıklamanın tamamını okuduktan sonra cevaplandırmaya başlayınız. Envanter üzerine hiçbir şey yazmayınız, cevaplarınızı CEVAP KAĞIDI üzerine işaretleyiniz. Cevaplandırırken bir kişi olarak sadece kendi gerçek durumumuzu ifade ediniz. Bir soru üzerinde fazla zaman harcamayınız. İlk aklınıza gelen cevabı işaretleyiniz. Atlamadan soruların hepsini cevaplandırınız.

		EVET	HAYIR
1.	Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?	☐	☐
2.	Zıt görüşte olanlara rağmen planınızı genellikle uygulayabilir misiniz	☐	☐
3.	Yaptıklarınıza üzüldüğünüz zamanlar çok oluyor mu?	☐	☐
4.	Bazı anlamsız düşünceler zihninizi meşgul edip sizi rahatsız eder mi?	☐	☐
5.	Bir şanssızlığa uğrayacağınızdan korkuyor musunuz?	☐	☐
6.	Oturduğunuz yerde duramaz hale geldiğiniz zamanlar olur mu?	☐	☐
7.	Sık sık önemsiz şeyleri kendinize dert edinir misiniz?	☐	☐
8.	Diğer insanlarla tanışmakta zorluk çeker misiniz?	☐	☐
9.	Çözemediğiniz ve cesaretinizi kıran sorunlarınız ve sorumluluklarınız var mı?	☐	☐
10.	Bazen hiç kimsenin size iyi anlayamadığını düşündüğünüz olur mu?	☐	☐
11.	Arkadaşlarınızla dışarıda çok fazla zaman harcadığınızı için ailenizin sizden şikayet ettiği olur mu?	☐	☐
12.	Aile içinde kararlar alınırken sizin de fikirlerinizi alırlar mı?	☐	☐
13.	İnsanları birbirleri ile tanıştırmak size kolay gelir mi?	☐	☐
14.	Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmak eğiliminiz var mı?	☐	☐
15.	Arkadaşlarınız sosyal ilişkilerinizi istenilen düzeyde bulurlar mı?	☐	☐
16.	Tanışmadığınız yeni birisine de dostça davranmak gerekir mi?	☐	☐
17.	Yasalara uymayan davranışları için insanlar haklı görülebilir mi?	☐	☐
18.	Başkalarına sır vermek size güç gelir mi?	☐	☐
19.	Saygısız oluşlarından dolayı gençlerden öç almak istediğiniz zamanlar oluyor mu?	☐	☐
20.	Çoğu zaman yanlış veya kötü bir şey yapacağınızdan kaygılanır mısınız?	☐	☐
21.	Size kötü davrandıkları için öç almayı isteğiniz kişiler oldu mu?	☐	☐
22.	Fikirlerinizi başkalarına kabul ettirmenin güç olduğu kanısında mısınız?	☐	☐
23.	Çoğu zaman başkalarının aynı konuda ne karar verdiklerini öğrenme zorunluluğu duyar mısınız?	☐	☐
24.	Hoş olmadığı için sizi uzun zamandır üzen bir yaşantınız var mı?	☐	☐
25.	Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?	☐	☐
26.	Güç bir durumla karşılaşacağınızı düşününce heyecanlanır ve terler misiniz?	☐	☐
27.	Görme gücünüzdeki bozukluklardan sık sık yakınır mısınız?	☐	☐
28.	Aileniz bireyleri ile sık sık tartışmalarınız olur mu?	☐	☐
29.	Beklentinizin üstünde dostluk gösteren insanlara karşı dikkatli olmaya çalışır mısınız?	☐	☐
30.	Dikkatinizi bir konu üzerinizde toplamada çok güçlük çeker misiniz?	☐	☐
31.	Çoğu zaman tüm vücudunuzda bir kırıklık, halsizlik hisseder misiniz?	☐	☐
32.	Aileniz, onlara karşı düşünceli davrandığınız kanısında mıdır?	☐	☐
33.	Aileniz bireyleri genellikle birbirine karşı sakin davranırlar mı?	☐	☐
34.	Birbiri ile şakalaşan kimseler arasında olmak ister misiniz?	☐	☐
35.	Diğer insanlarla ilişki kurmada sizi yetenekli bulurlar mı?	☐	☐
36.	Genellikle karşı cinsten birisi ile çalışmaktan hoşlanır mısınız?	☐	☐
37.	Sahibine haber vermeden bazı şeyleri ödünç almak doğru sayılabilir mi?	☐	☐
38.	Kişinin toplumdaki adet ve geleneklere uyması sizce önemli midir?	☐	☐
39.	Kendini beğenmiş oldukları için çevrenizdeki çoğu kişileri uyarmak zorunda kaldığınız oluyor mu?	☐	☐

40.	Hakkınızda dedikodu yapacaklarından kurtulmak size kolay gelir mi?	☐	☐
41.	Zararsız yalanlar söyleyerek zor durumlardan kurtulmak size kolay gelir mi?	☐	☐
42.	Arkadaşlarınız sizi, “eğriye eğri doğruya doğru”, diyen bir kişi olarak mı bilirler?	☐	☐
43.	Çevrenizdeki kişiler önemli konularda sizin görüşünüzü de öğrenmek isterler mi?	☐	☐
44.	Çevrenizde ki kişiler önemli konularda sizin görüşünüzü de öğrenmek isterler mi?	☐	☐
45.	Çevrenizdeki kişilerden kolayca hastalık kapan bir yaradılışta mısınız?	☐	☐
46.	“Başaramadığım” gibi bir duygudan rahatsız mısınız?	☐	☐
47.	Sağlığınıza çok dikkat etmek ihtiyacında mısınız?	☐	☐
48.	İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?	☐	☐
49.	Belli etmeseniz bile çevrenizdekilere sık sık darıldığınız olur mu?	☐	☐
50.	Moralinizin bozulduğu ve bundan kurtulmanın çok zor olduğu zamanlar oluyor mu?	☐	☐
51.	Çevrenizdeki kişilerin çoğu ile arkadaşlık etmek yerine yalnız olmayı tercih eder misiniz?	☐	☐
52.	Tanıdıklarının bulunmadığı bir çevrede sıkılganlık çeker misiniz?	☐	☐
53.	Ailenizdeki kişilerin bazıları size karşı çok cimri davranıyor mu?	☐	☐
54.	Ailenizin çoğu kez her şeye itaat etmenizi beklemeleri sizi kızdırır mı?	☐	☐
55.	Mutlu olacağınız sayıda ve nitelikte arkadaşlarınız var mı?	☐	☐
56.	Gürültülü eğlencelere katılmaktan hoşlanır mısınız?	☐	☐
57.	Sosyal etkinlikler sırasında başkalarını eğlendirmek size zor gelir mi?	☐	☐
58.	İş ve sorumluluklardan kaçmak her zaman hatalı mıdır?	☐	☐
59.	İnsan verdiği sözü her zaman yerine getirmeli midir?	☐	☐
60.	Kapıların açık bırakan kişilerin eşyalarının çalışmasını hak ettikleri görüşüne katılır mısınız?	☐	☐
61.	Karşıt cinsten birisi ile birlikte olunca genellikle onun cinsiyeti ile ilgili şeyler mi düşünürsünüz?	☐	☐
62.	Bulunduğunuz çevrede çok fazla konu-komşu dedikoduları yapılıyor mu?	☐	☐
63.	İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?	☐	☐
64.	Kişileri birbirine tanıştırmak ve başkalarına tanıştırılmak size kolay gelir mi?	☐	☐
65.	Başkaları sizi yetenekli ve cesur bulur mu?	☐	☐
66.	Alıngan bir kişi misiniz?	☐	☐
67.	Fiziki görünüşünden dolayı görüşlerinizin esnek olduğu kanısında mısınız?	☐	☐
68.	Duygularınıza olan güveninizden dolayı görüşlerinizin esnek olduğu kanısında mısınız?	☐	☐
69.	Sık sık kabızlıktan ve mide ağrılarından şikayetiniz olur mu?	☐	☐
70.	Ara sıra zihninizin ağır işlediğini hisseden misiniz?	☐	☐
71.	Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?	☐	☐
72.	Başarmayı arzu ettiğiniz şeyleri düşünmek, onları yapmaktan daha çok haz veriyor mu?	☐	☐
73.	Size açık olan avantajlı durumlardan bazı kişilerin yararlanma çabasında oldukları kanısında mısınız?	☐	☐
74.	İstekli olduğunuz toplantı veya etkinliklere katılmanız genellikle engellenir mi?	☐	☐
75.	En az anlayış gördüğünüz yerin aileniz olduğunu düşündünüz oluyor mu?	☐	☐
76.	Koşulsuz olarak her insana yardım eder misiniz?	☐	☐
77.	Sönük geçmekte olan bir toplantıya öncülük edip canlandırmak size kolay gelir mi?	☐	☐
78.	Çabuk arkadaş edinen bir kişi misiniz?	☐	☐

79.	Ortaya çıkan fırsatlarda otobüse ücret ödemeden binmek bir şerefsizlik midir?	☐	☐
80.	İşlerinizi düze çıkarmak için pek çok kişinin yalan söylediği kanısında mısınız?	☐	☐
81.	Sosyal kurallardan oldukça bağımsız bir yaşantı içinde misiniz?	☐	☐
82.	Çevrenizdeki çoğu kişilerin politik görüşleri sizinkine ters düşer mi?	☐	☐
83.	Başkalarının saflığını kendi çıkarlarına kullanan kimseleri ayıplar mısınız?	☐	☐
84.	Aileniz, sizin başarılı olduğunuz kanısında mıdır?	☐	☐
85.	İstediğiniz bir işe veya mesleğe girmenizin engellendiği oldu mu?	☐	☐
86.	Önemli olmayan konular yüzünden sık sık eleştirildiğiniz olur mu?	☐	☐
87.	Yaptığınız bir yanlışı kabul etmek size zor gelir mi?	☐	☐
88.	Ailenizin düşündüğü gibi olmama duygusu sizi rahatsız ediyor mu?	☐	☐
89.	Belirli bir nedeni olmadan duygularınız kolayca neşeden üzüntüye, üzüntüden neşeye dönüşür mü?	☐	☐
90.	Çevrenizdeki insanlara gerçeği kabul ettirmenin güç olduğu zamanlar olur mu?	☐	☐
91.	Zihninizi dolduran türlü düşünceler uykunuzu kaçırır mısınız?	☐	☐
92.	Genellikle sakin ve meseleleri soğukkanlı olarak ele alan bir kişi misiniz?	☐	☐
93.	Zaman zaman aleyhinize çalışan insanların varlığından şüphelendiğiniz olur mu?	☐	☐
94.	İnsanların içinde iken bile kendinizi yalnız hisseder misiniz?	☐	☐
95.	Aileniz yeterli düzeyde başarılı olduğunuz kanısında mıdır?	☐	☐
96.	Akşamları eve dönüş sizi kaygılandırır mı?	☐	☐
97.	Ailenizdeki kişilerden bazılarının yakınlık ve sevginize yeterince karşılık vermediği oluyor mu?	☐	☐
98.	Yeni tanıştığınız bir kimse ile konuşmaktan çekinir misiniz?	☐	☐
99.	Çevrenizdeki insanlar çoğu zaman sizi hayal kırıklığına uğratırlar mı?	☐	☐
100.	Sizce geçinilmesi güç kişilere de nazik davranılmalı mıdır?	☐	☐
101.	Davranışınızın çevresindekilere aykırı düşmesi sizi rahatsız eder mi?	☐	☐
102.	Söz dinlemeyip kendisini problemin içine atmakta ısrar eden kişiler cezalarını çekmeli midir?	☐	☐
103.	Bazı konularda kendi kendinizle kavga içinde misiniz?	☐	☐
104.	İnatçı kişilere biraz zor kullanmanın onlara ikna etmede yararlı olacağı kanısında mısınız?	☐	☐
105.	Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?	☐	☐
106.	Başkalarının sizden hoşlandığı duygusu içinde misiniz?	☐	☐
107.	Yeteneğinizi küçümseyip başladığınız bazı işleri yarım bıraktığınız olur mu?	☐	☐
108.	Kafesleri içinde olsa da vahşi hayvan görmekten heyecanlanır mısınız?	☐	☐
109.	Sizi eleştirdikleri zaman sakin kalabiliyor musunuz?	☐	☐
110.	Kendinizi sinirli bir kişi olarak mı görürsünüz?	☐	☐
111.	Üzüntülü ve heyecanlı olduğunuz zaman konuşmanızda kekemelik olur mu?	☐	☐
112.	Sonradan pişman olacağınız çok şey yaptığınız oluyor mu?	☐	☐
113.	Kaslarınızda bazen asabi hareketler veya tikler olur mu?	☐	☐
114.	Belirli bir neden yokken kendinizi son derece neşeli veya üzüntülü hissettiğiniz zaman olur mu?	☐	☐
115.	Yaşı sizden küçük olanların daha rahat bir yaşam sürdürdükleri kanısında mısınız?	☐	☐
116.	Hoşlanmadıkları için ailenizin evde misafir etmek istemedikleri arkadaşlarınız var mı?	☐	☐

117.	Ailenizle aranızdaki değer yargıları ve inanç farkları nedeniyle önemli sorunlarla karşılaştığınız oluyor mu?	☐	☐
118.	Aileniz sizden çok fazla şeyler mi bekliyor?	☐	☐
119.	Kız ve erkeklerin birlikte bulunduğu durumlarda kendinizi rahat hisseder misiniz?	☐	☐
120.	İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?	☐	☐
121.	Çıkarlarını korumak için pek doğru olmayan yollara sapanları ayıplar mısınız?	☐	☐
122.	Bir şeyi bulan kişiye onu saklama hakkı verilmeli midir?	☐	☐
123.	İnsanların inançlarında kusur etmeleri, bir diğerine bunu başkalarına yayma hakkı verir mi?	☐	☐
124.	Yaptığınız şeylerin yanlış anlaşılacağı kaygısı için de misiniz?	☐	☐
125.	İnsanların koşulsuz olarak serbest davranmalarına izin verilirse toplumun daha iyi olacağı kanısında mısınız?	☐	☐
126.	İçinde bulunduğumuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?	☐	☐
127.	Arkadaşlarınız istemediğiniz bir davranışta bulunduğu zaman, çoğunlukla bunu, çekinmeden kendisine söyleyebilir misiniz?	☐	☐
128.	Gerçek yeteneklerinizi gösterebildiğiniz kanısında mısınız?	☐	☐
129.	Kendinize özgü bir plan yapmaktansa arkadaşlarınızın önerilerini uygulamak size daha kolay gelir mi?	☐	☐
130.	Açlık hissi duymadan yemek yediğiniz zamanlar oluyor mu?	☐	☐
131.	Akşama doğru ya da sabahları kendinizi çok yorgun hisseder misiniz?	☐	☐
132.	Ne okuduğunuzun farkında olmadan bir süre okuyup sonra dikkatinizi topladığınız olur mu?	☐	☐
133.	Çoğu zaman kendinizi yorgun ve halsiz hisseder misiniz?	☐	☐
134.	Eleştirilmek sizi çok kırar mı?	☐	☐
135.	Hoşlanmadığınız birisi ile karşılaşmamak için yolunuzu sık sık değiştirdiğiniz oluyor mu?	☐	☐
136.	Cinsel konularda kendinizi rahat hisseder misiniz?	☐	☐
137.	Başka bir aile veya grubun üyesi olmayı istediğiniz zamanlar olur mu?	☐	☐
138.	Aile bireylerinin kişisel meselelerinizi bilmek istemelerinden şikayetçi misiniz?	☐	☐
139.	Aileniz karşı cinsten olan arkadaşlarınızı genellikle reddeder mi?	☐	☐
140.	Bulunduğunuz çevrede halk tarafından sevilmeyen çok kişi var mı?	☐	☐
141.	Topluluk içinde tanıştığınız insanlarla çabucak kaynayabiliyor musunuz?	☐	☐
142.	Uzlaşma kabul etmeyen kişilere nazik davranır mısınız?	☐	☐
143.	Arkadaşlarınız sizi, eğriye eğri doğruya doğru diyen bir kişi olarak mı bilirler?	☐	☐
144.	Saygısızlık gösterenlere aynı şekilde cevap verir misiniz?	☐	☐
145.	Onlara aldırmamak yerine öç almanın daha iyi olduğu kanısında mısınız?	☐	☐
146.	Yasalara aykırı davranmadan yasanın bir açığından yararlanmada bir sakınca görür müsünüz?	☐	☐
147.	Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?	☐	☐
148.	Arkadaş edinmede zorluk çekiyor musunuz?	☐	☐
149.	Doğru yargılarınızı bile, değerli bulmadıkları olur mu?	☐	☐
150.	Cesaret verilmediği zaman çabuk heyecanlanan bir kişi misiniz?	☐	☐
151.	Heyecanlı olaylar sizi karamsarlıktan kurtarır mı?	☐	☐
152.	İşler kötü gittiği zaman çabuk heyecanlanan bir kişi misiniz?	☐	☐
153.	Bazen içinizden insanlara küfretmek gelir mi?	☐	☐

154.	Sık sık başınız ağrır mı?	☐	☐
155.	Ayrıntılı konuşmadıkları için sık sık kişilerin sözlerini tekrarlatmak zorunda kalır mısınız?	☐	☐
156.	Bazen sevdiğiniz kişiyi kırmaktan hoşlandığınız olur mu?	☐	☐
157.	Sizden gelen bir neden yokken işlerinizin ters gittiği zamanlar oluyor mu?	☐	☐
158.	Evden kaçıp başka bir yere gitmeyi düşündüğünüz zamanlar oluyor mu?	☐	☐
159.	Aileniz bireylerinin hepsini denk ölçüler içinde seviyor musunuz?	☐	☐
160.	Evde sakin olmak için ya susmak ya da dışarı çıkmak zorunda olduğumuz zamanlar olur mu?	☐	☐
161.	Taşıdığınız sorumlulukların ağırlığı sizi fazlaca hareketsiz hale getiriyor mu?	☐	☐
162.	Neşeli arkadaşlar arasına katılınca üzüntülerinizi unutabiliyor musunuz?	☐	☐
163.	Sıkışık durumlardan kurtulmak için gerçeği söylemediğiniz zamanlar olur mu?	☐	☐
164.	Bulunmuş olan bir eşyayı her zaman iade etmek gerekli midir?	☐	☐
165.	Yaşamanın bir döneminde her insanın bir şeyler çalmış olabileceği görüşüne katılır mısınız?	☐	☐
166.	Bazı insanların mal ve mülklerini tahrip etmeyi hak eden kişiler oldu mu?	☐	☐
167.	Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?	☐	☐
168.	Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?	☐	☐

Teşekkürler……..

EK-4 AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

AÇIKLAMA:

İlişikte aileler hakkında 60 cümle bulunmaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra , sizin ailenize ne derece uyduğuna karar veriniz. Önemli olan sizin ailenizi nasıl gördüğünüzdür.

Her cümle için 4 seçenek söz konusudur :

Aynen katılıyorum	:Eğer cümle sizin ailenize tamamen uyuyorsa işaretleyiniz.
Büyük ölçüde katılıyorum	:Eğer cümle sizin ailenize çoğunlukla uyuyorsa işaretleyiniz.
Biraz katılıyorum	:Eğer cümle sizin ailenize çoğunlukla uymuyorsa işaretleyiniz.
Hiç katılmıyorum	:Eğer cümle sizin ailenize hiç uymuyorsa işaretleyiniz.

Her cümlenin yanında 4 seçenek içinde ayrı yerler ayrılmıştır.Size uyan seçeneğe (x) işareti koyunuz. Her cümle için uzun uzun düşünmeyiniz.Mümkün olduğu kadar çabuk ve samimi cevaplar veriniz. Kararsızlığa düşerseniz ilk aklınıza gelen doğrultusunda hareket edeniz. Lütfen her cümleyi cevapladığınızdan emin olunuz.Araştırmaya yaptığınız katkılardan dolayı teşekkür eder saygılar sunarım.

Derya KALYENCİOĞLU
İ.Ü.Sağlık Bilimleri Enstütisü
Psikiyatri Hemşireliği A.D.

	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Ailece ev dışında program yapmada güçlük çekeriz, çünkü aramızda fikir birliği sağlayamayız	☐	☐	☐	☐
2. Günlük hayatımızdaki sorunların (problemlerin) hemen hepsini aile içinde hallederiz.	☐	☐	☐	☐
3. Evde biri üzgün ise,diğer aile üyeleri bunun nedenini bilir.	☐	☐	☐	☐
4. Evdeki aile bireyleri verilen görevi düzenli bir şekilde yerine getirmezler.	☐	☐	☐	☐
5. Evde birinin başı derde girdiğinde, diğerleri de bunu kendilerine fazlasıyla dert ederler .	☐	☐	☐	☐
6. Bir sıkıntı ve üzüntü ile karşılaştığımızda, birbirimize destek oluruz.	☐	☐	☐	☐
7. Ailemizde acil bir durum olursa,şaşırıp kalırız.	☐	☐	☐	☐
8. Bazen evde ihtiyacımız olan şeylerin bittiğinin farkına varmayız.	☐	☐	☐	☐
9. Birbirimize karşı olan sevgi, şevkat gibi duygularımızı açığa vurmaktan kaçınırız.	☐	☐	☐	☐
10.Gerektiğinde aile üyelerine görevlerini hatırlatır,kendilerine düşen işi yapmalarını hatırlatırız.	☐	☐	☐	☐
11.Evde dertlerimizi, üzüntülerimizi birbirimize söylemeyiz.	☐	☐	☐	☐
12.Sorunlarımızın çözümünde genellikle ailece aldığımız kararları uygularız.	☐	☐	☐	☐
13.Bizim evdekiler, ancak onların hoşuna giden şeyler söylediğinizde sizi dinler.	☐	☐	☐	☐
14.Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne hissettiğini anlamak pek kolay değildir.	☐	☐	☐	☐
15.Ailemizde eşit bir görev dağılımı yoktur.	☐	☐	☐	☐

	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
16.Ailemiz üyeleri birbirlerine hoşgörülü davranırlar	☐	☐	☐	☐
17.Evde herkes başına buyruktur.	☐	☐	☐	☐
18.Bizim evde herkes söylemek istediklerini üstükapalı değil de doğrudan birbirinin yüzüne söyler.	☐	☐	☐	☐
19.Ailede bazılarımız duygularımızı belli etmeyiz.	☐	☐	☐	☐
20.Acil bir durumda ne yapacağımızı biliriz.	☐	☐	☐	☐
21.Ailecek korkularımızı ve endişelerimizi birbirimizle tartışmaktan kaçınırız.	☐	☐	☐	☐
22.Sevgi,şevkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz.	☐	☐	☐	☐
23.Gelirimiz(ücret,maaş) ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetmiyor.	☐	☐	☐	☐
24.Ailemiz, bir problemi çözdükten sonra bu çözümün işe yarayıp yaramadığını tartışır.	☐	☐	☐	☐
25.Bizim ailede herkes kendini düşünür.	☐	☐	☐	☐
26.Duygularımızı birbirimize açıkça söyleyebiliriz.	☐	☐	☐	☐
27.Evimizde banyo ve tuvalet temiz durmaz.	☐	☐	☐	☐
28. Aile içinde birbirimize sevgimizi göstermeyiz.	☐	☐	☐	☐
29.Evde herkes her istediğini birbirinin yüzüne söyleyebilir.	☐	☐	☐	☐
30.Ailede her birimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır.	☐	☐	☐	☐

	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
31.Aile içinde genellikle birbirimizle pek iyi geçinmeyiz.	☐	☐	☐	☐
32.Ailemizde sert-kötü davranışlar ancak belli durumlarda gösterilir.	☐	☐	☐	☐
33. Ancak hepimizi ilgilendiren bir durum olduğu zaman birbirimizin işine karışırız.	☐	☐	☐	☐
34.Aile içinde birbirimizle ilgilenmeye pek zaman bulamıyoruz.	☐	☐	☐	☐
35.Evde genellikle söylediklerimizle söylemek istediklerimiz birbirinden farklıdır.	☐	☐	☐	☐
36.Aile içinde birbirimize hoşgörülü davranırız.	☐	☐	☐	☐
37.Evde birbirimize, ancak sonunda kişisel bir yarar sağlayacaksak ilgi gösteririz.	☐	☐	☐	☐
38.Ailemizde bir dert varsa kendi içimizde hallederiz.	☐	☐	☐	☐
39.Ailemizde sevgi, şevkat gibi güzel duygular ikinci plandadır.	☐	☐	☐	☐
40.Ev işlerinin kimler tarafından yapılacağını hep birlikte konuşarak kararlaştırırız.	☐	☐	☐	☐
41.Ailemizde herhangi bir şeye karar vermek her zaman sorun olur.	☐	☐	☐	☐
42.Bizim evdekiler sadece bir çıkarları olduğu zaman birbirlerine ilgi gösterirler.	☐	☐	☐	☐

	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
46.Aile içinde, herhangi bir sorunun(problemin) nasıl çözüleceği hakkında kolayca karar verebiliriz.	☐	☐	☐	☐
47.Evde kurallara uyulmadığı zaman ne olacağını bilemeyiz.	☐	☐	☐	☐
48.Bizim evde aklınıza gelen her şey olabilir	☐	☐	☐	☐
49.Sevgi,şevkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize ifade edebiliriz	☐	☐	☐	☐
50.Ailede her türlü problemin üstesinden gelebiliriz	☐	☐	☐	☐
51.Evde birbirimizle pek iyi geçinemeyiz	☐	☐	☐	☐
52.Sinirlenince birbirimize küseriz	☐	☐	☐	☐
53.Ailede bize verilen görevler pek hoşumuza gitmez çünkü umduğunuz görevler verilmez.	☐	☐	☐	☐
54.Kötü bir niyetle olmasa da evde birbirimizin hayatına çok karışıyoruz.	☐	☐	☐	☐
55.Ailemizde kişiler herhangi bir tehlike karşısında (yangın, kaza gibi) ne yapacaklarını bilirler, çünkü böyle durumlarda ne yapılacağı aramızda konuşulmuşve belirlenmiştir.	☐	☐	☐	☐
56.Aile içinde birbirimize güveniriz.	☐	☐	☐	☐
57.Ağlamak istediğimizde, birbirimizden çekinmeden rahatlıkla ağlayabiliriz.	☐	☐	☐	☐
58.İşimize (okulumuza) yetişmekte güçlük çekiyoruz	☐	☐	☐	☐
59.Aile içinde birisi, hoşlanmadığımız birşey yaptığında ona bunu açıkça söyleriz	☐	☐	☐	☐
60.Problemlerimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız	☐	☐	☐	☐

İZİN
FORMLARI

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
Zeytinburnu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

16/08/2006

SAYI : B.08.4.MEM.4.34.27. 18-580/ 16959
KONU : Anket (Hanife Derya KALYENCİOĞLU)

MENSUCAT SANTRAL LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

İLGİ : Valilik Makamı'nın 25/04/2006 tarih ve 1081 Sayılı yazısı.

İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Yüksekokulu Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Hanife Derya KALYENCİOĞLU'nun "Uyum Düzeyi Düşük Olan ve Olmayan Lise Öğrencilerinin Aile İşlevselliğinin Belirlenmesi" konusunda anket uygulaması isteğinin uygun görüldüğü ile ilgili İLGİ onay ekte gönderilmiştir.

Adı geçenin yukarıda belirtilen konuda, eğitim-öğretimi aksatmamak koşulu ile Müdürlüğünüz gözetim ve sorumluluğunda, anket yapılan kişilere ait kimlik bilgilerinin yazılmaması kaydıyla ilgili kişiye gerekli kolaylığın sağlanması hususunda gereğini rica ederim.

Ekrem ÇELENK
Müdür a.
Şube Müdürü

Eki : 1. İLGİ Onay

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 1081
Konu : Anket (Hanife Derya KALYENCİOĞLU)

25 /04/2006

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 18.08.2003 gün 2430 sayılı emri.
b) İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Yüksekokulu Müdürlüğünün 04.04.2006 tarih ve 205 sayılı yazısı.

İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Yüksekokulu Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans yüksek lisans öğrencisi Hanife Derya KALYENCİOĞLU'nun **"Uyum Düzeyi Düşük Olan ve Olmayan Lise Öğrencilerinin Aile İşlevselliğinin Belirlenmesi"** konusunda anket uygulaması yapma isteği ile hakkındaki (b) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Adı geçenin yukarıda belirtilen konuda, eğitim-öğretimi aksatmamak koşulu ile ve okul müdürlerinin gözetim ve sorumluluğunda, anket yapılan kişilere ait kimlik bilgilerinin yazılmaması kaydıyla, EK-3/1,3/2,3/3,3/4,3/5,3/6,3/7,3/8,3/9,3/10,3/11,3/12,3/13'de belirtilen toplam ikiyüzkırkyedi (247) sorudan ibaret anketi İlimiz Avrupa Yakasında herhangi bir ilçede/lise/liselerde uygulaması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ömer BALIBEY
Milli Eğitim Müdürü

EKLER :
Ek-1. İlgi (b) yazı ve ekleri

O LUR
25./04/2006

Ali SÖZEN
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 1082 /04/2006
Konu : Anket(Hanife Derya KALYENCİOĞLU)

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
FLORENCE NIGHTINGALE HEMŞİRELİK YÜKSEK OKULU MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: a) Valilik Makamının 25.04.2006 tarih ve 580/1081 sayılı onayı.
b) Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 18.08.2003 gün 2430 sayılı emri.
c) İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Müdürlüğünün 04.04.2006 tarih ve 205 sayılı yazısı.

İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Yüksekokulu Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans yüksek lisans öğrencisi Hanife Derya KALYENCİOĞLU'nun "Uyum Düzeyi Düşük Olan ve Olmayan Lise Öğrencilerinin Aile İşlevselliğinin Belirlenmesi" konusunda anket uygulaması yapmasının uygun görüldüğü hakkındaki İlgi (a) Valilik Onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi, gereğinin ilgi (a) Valilik Onayı doğrultusunda, İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin bilgisinden sonra Okul Müdürlüklerine gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2(iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Mustafa BİLİCİ
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER :
Ek-1. İlgi (a) Valilik Onayı.
Ek-2. Anket

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Hanife Derya	**Soyadı**	KALYENCİOĞLU
Doğ.Yeri	Zonguldak	**Doğ.Tar.**	16.02.1978
Uyruğu	T.C.	**TC Kim No**	34780473624
Email	kalyen@superonline.com	**Tel**	2125736070

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	**Mez. Yılı**
Lisans	GATA Hemşirelik Yüksek Okulu	1999
Lise	T.S.K. Sağlık Meslek Lisesi	1995

İş Deneyimi (Sondan geçmişe doğru sıralayın)

	Görevi	**Kurum**	**Süre (Yıl - Yıl)**
1.	Arge Pl.Prog.Sb.	Hava Harp Okulu	2006-
2.	Kreş ve Gündüz Bakımevi Müdürü	Hava Harp Okulu	2004-2006
3.	Cerrahi Bölüm Sorumlu Hemşiresi	600 Yt. Asker Hastanesi Diyarbakır	2000-2004

Yabancı Dilleri	**Okuduğunu Anlama***	**Konuşma***	**Yazma***	**KPDS/ÜDS Puanı**	**(Diğer) Puanı**
Ingilizce	Iyi	Orta	Zayıf	56	

	Sayısal	**Eşit Ağırlık**	**Sözel**
LES Puanı			

Bilgisayar Bilgisi

Program	**Kullanma becerisi**
MS Ofis (Word, Ecxel, Powerpoint,)	İyi

Özel İlgi Alanları (Hobileri): Resim Yapmak, Kitap Okumak, Bilgisayar Kullanmak